

Informatiegids

Studiejaar 2011 – 2012

HBO-Masteropleiding

ALGEMENE ECONOMIE

Juli 2011

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
Interfacultair Instituut HAN Masterprogramma's (HMP)
Berg- en Dalseweg 81
6522 BC NIJMEGEN

Directie:
Dhr. Tjeu Verhagen

Coördinator HBO-Masteropleiding Algemene Economie:
Dhr. Roel Grol

INLEIDING/VOORWOORD

Als student aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) heeft u er recht op te weten wat de opleiding van u verwacht en wat u van de opleiding mag verwachten. In het Opleidingsstatuut vindt u de spelregels die horen bij een Masteropleiding leraar Algemene Economie in de eerste graad aan de HAN.

Het Opleidingsstatuut geeft belangrijke informatie over de opzet, organisatie en uitvoering van het onderwijs, over professionalisering, studentenvoorzieningen en de onderwijs- en examenregeling.

Als u suggesties hebt voor verbetering, nodigen wij u van harte uit om die aan mij kenbaar te maken.

In elk geval wens ik u een succesvolle en genoeglijke studie toe!

Roel Grol

Coördinator Masteropleiding leraar Algemene Economie in de eerste graad
Interfacultair Instituut HAN Masterprogramma's (HMP)

De in het regeerakkoord aangekondigde bezuinigingsmaatregelen op het hoger onderwijs kunnen nadelige consequenties hebben voor de organisatie en uitvoering van het onderwijs. Dit kan betekenen dat de in dit opleidingsstatuut opgenomen informatie op een aantal onderdelen aangepast moet worden. Mocht dit onverhoopt het geval zijn dan zullen wij u daarover zo spoedig mogelijk berichten.

In deze gids wordt met 'hij' uiteraard ook 'zij' bedoeld.

Disclaimer:

De in deze gids gegeven informatie is met zorg samengesteld doch voor de juistheid en volledigheid daarvan kan niet worden ingestaan. Er is een formeel vastgesteld Opleidingsstatuut (OS) en een Onderwijs Examenregeling (OER) waarin alle regelingen en curriculumzaken correct vermeld staan.

Informatiegids 2011-2012

Inhoudsopgave

A. Algemeen deel

1. Studeren bij het HMP.....	7
2. Omschrijving en profiel van de Master	7
3. Maatschappelijke en organisatorische context van de Masteropleiding Algemene Economie..	7
4. De Masteropleiding.....	8
5. Procedures en afspraken.....	16

B. Opleidingsspecifiek deel Masteropleiding Algemene Economie

6. Beschrijving van curriculum en onderwijseenheden.....	20
7. Studiebegeleiding	51

Bijlage 1: Professionalisering	59
--------------------------------------	----

Bijlage 2: Tripartiete contract.....	67
--------------------------------------	----

Bijlage 3: De Coach op de werkplek	73
--	----

Bijlage 4: Begeleidings - en beoordelingsinstrument	77
---	----

Bijlage 5: Kennisbasis Algemene Economie	83
--	----

Docententeam Master Algemene Economie.....	100
--	-----

Jaarrooster	101
--------------------------	-----

DEEL A

1. Studeren bij de HAN Master Programma's (HMP)

1.1. Welkom

Van harte welkom bij HMP, HAN Master Programma's. Allereerst natuurlijk voor de nieuwe studenten, die dit collegejaar aan de Masteropleiding tot eerstegraads docent beginnen, maar natuurlijk ook de zittende Masterstudenten die na de vakantie, hopelijk, uitgerust aan een nieuw studiejaar beginnen, dit jaar ook nog op een nieuwe locatie, de Berg en Dalseweg 81. Wij wensen iedereen daar heel veel succes bij.

Een Masteropleiding is niet niks. Die vraagt inspanning en doorzettingsvermogen. Maar na de eindstreep, wanneer u het getuigschrift heeft behaald, kunt u bevoegd het beroep van leraar in het eerstegraads gebied uitoefenen. In het werkveld wachten ze op meer docenten en dan vooral op meer kwalitatief sterke docenten. Stel die verwachting niet teleur. Terecht dat u veel van HMP mag verwachten bij uw ontwikkeling tot die kwalitatief sterke docent, maar wij verwachten van u dat u zich proactief, ambitieus, innovatief, open, eerlijk en kritisch opstelt. Dat zijn de ingrediënten voor een verdiepende interessante studie en een goede vervolgstap in uw carrière in het onderwijs.

Veel succes dit studiejaar!

1.2. Informatiegids en opleidingsstatuut

In deze informatiegids vindt u belangrijke informatie over de inhoud en organisatie van de opleiding.

- Deel A: algemene informatie over het onderwijs en de opleiding
- Deel B: specifieke informatie over de Masteropleiding Algemene Economie
- Bijlagen

Naast deze informatiegids is er ook een opleidingsstatuut. Het opleidingsstatuut is een formeel document over de rechten en plichten van een student aan deze opleiding. Hierin vindt u de spelregels die horen bij een opleiding aan de HAN met betrekking tot thema's als toetsing en opleidingsorganisatie.

Het opleidingsstatuut kunt u vinden op het intranet en de elektronische leeromgeving van de opleiding: <https://www1.han.nl/insite/> resp. <https://scholar.han.nl/sites/7-EDU-ILS-ALG/default.aspx>

Zodra u student bent op deze opleiding, ontvangt u onder andere daarvoor een inlogcode.

2. Omschrijving en profiel van de master

Een Master of Education leidt op tot zelfstandige en zelfverantwoordelijke leraren, die adequaat functioneren in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs en die in staat zijn onderwijskundige vernieuwingen binnen hun vakgebied te leiden en vorm te geven. Hiervoor is een grote mate aan vakkennis, kennis van het doen van onderzoek en de beginselen van leiderschapskwaliteiten nodig.

3. Maatschappelijke en organisatorische context van de Masteropleiding Alg. Economie

De belangstelling voor de economievakken is groot. Er is een trend zichtbaar dat jong-volwassenen geacht worden in staat te zijn om steeds zelfstandiger steeds méér keuzes te maken, om weloverwogen gedrag uit te oefenen. Gedrag dat vaak een economisch karakter heeft, zoals het afsluiten van een lening in een steeds complexer aanbod financiële producten. Leraren economie hebben onzes inziens daartoe een duidelijke missie. Kortom: de maatschappelijke relevantie van het beroep is groot.

Als eerstegraads economiedocent hebt u te maken met diepgaande algemene kennis en inzichten, die voor iedereen belangrijk zijn. U levert een grote bijdrage aan de voorbereiding van jonge mensen op hun latere arbeidsbestaan.

U hebt gekozen voor een instituut dat opleidt voor het beroep van docent in de economische vakken van de bovenbouw Havo en VWO. In de bovenbouw wordt economie gegeven en M&O. Wij richten ons in de opleiding expliciet op economie, maar besteden ook voldoende aandacht aan belangrijke kennis van de bedrijfseconomie om ook in het M&O-gebied lessen te kunnen verzorgen. De bevoegdheid is docent algemene economie – voor M&O bieden we enkele onderwijseenheden aan waardoor u wel bekwaam wordt in dat vakgebied, maar waarvoor u geen formele bevoegdheid behaalt.

4. DE MASTEROPLEIDING

4.1. Doel van de opleiding

Met de opleiding wordt beoogd zodanige competenties te verwerven op het gebied van: interpersoonlijk, pedagogisch, vakinhoudelijk/vakdidactisch, organisatorisch, samenwerking met collega's, samenwerking met de omgeving, reflectie en ontwikkeling, dat de afgestudeerde bekwaam is op masterniveau te werken in het werkveld leraar voorbereidend hoger onderwijs (VHO). Dit is nader uitgewerkt in de eindkwalificaties (competenties) van de opleiding. Onder invloed van constructivistische opvattingen over kennisverwerving in het onderwijsleerproces wordt u gezien als zelfverantwoordelijke en actieve constructeur van kennis. De rol van docent is naast instructeur en kennisoverdrager ook begeleider/coach van het leerproces en de persoonlijke ontwikkeling en beroepsoriëntatie van leerlingen.

In het onderwijs aan educatieve Masters van de HAN worden de volgende pijlers gehanteerd, die u in iedere opleiding terug zult vinden:

1. Competenties
2. Kennisbasis
3. Dublindescriptoren

4.2. Competenties

Ad. 1. Competenties

De eindkwalificaties van de opleiding Master of Education zijn geformuleerd in termen van competenties. Onder een competentie verstaat de opleiding een combinatie van kennis en inzicht, vaardigheden en attitudes. Bij kennis gaat het om de vraag: weet u het? Bij competenties gaat het om de vraag: doet u het? Voor de docent voorbereidend hoger onderwijs (het oorspronkelijke eerstegraads onderwijsgebied) gebruikt de opleiding de landelijk vastgestelde set competenties, die geconcretiseerd zijn in de vorm van kennis- en gedragsindicatoren.

De onderstaande competenties zijn landelijk geformuleerd door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren:

1. Interpersoonlijk competent
2. Pedagogisch competent
3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent
4. Organisatorisch competent
5. Competent in het samenwerken met collega's
6. Competent in het samenwerken met de omgeving
7. Competent in reflectie en ontwikkeling.

Ad. 2. Kennisbasis

Om als docent uw werk goed te kunnen doen hebt u kennis nodig. In uw opleiding is ruimschoots aandacht voor het verdiepen van uw vakkennis. Om goed (= competent) te kunnen handelen maak u vanzelfsprekend gebruik van deze kennis, vaardigheden en attitudes. De gezamenlijke lerarenopleidingen hebben in overleg met en na legitimering door universiteiten en het werkveld vastgesteld welke kennis minimaal vereist is in de HBO-masteropleidingen. We noemen dit de kennisbasis. De inhouden van ons vakcurriculum zijn daarop geënt.

Ad. 3. Dublindescriptoren

Aan elke Masteropleiding worden kwaliteitseisen gesteld die het niveau van de opleiding vaststellen: de Dublindescriptoren. De HAN bewaakt het niveau van de opleiding met behulp van deze descriptoren (beschrijvingen). De Dublindescriptoren, die gelden in heel Europa, zijn als volgt geformuleerd:

Kennis en inzicht

De beroepsvaardigheden en kennis die studenten hebben verworven in een Bachelor of Education, wordt in de Master verdiept. Deze verdieping vindt zowel op vakinhoudelijk, als onderwijskundig, als vakdidactisch gebied plaats. Om goed onderwijs te kunnen ontwerpen, innoveren, uitvoeren en onderzoeken, heeft de student kennis en inzicht nodig. Hij moet ideeën kunnen ontwikkelen en die op originele wijze kunnen vertalen in nieuwe leerarrangementen.

Toepassing van kennis en inzicht

De Masteropleiding doet een groot beroep op het zelfstandig transformeren van concepten uit het vakgebied naar de examendomeinen van het schoolvak in de Tweede Fase. De master is in staat in nieuwe en/of onbekende omstandigheden binnen een bredere of multidisciplinaire context kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.

Oordeelsvorming

Een Masterstudent leert meer dan een bachelorstudent zelfstandig en kritisch gebruik te maken van (onvolledige en beperkte) informatie uit (overheids)beleid, onderzoek en andere bronnen op wetenschappelijk niveau.

Communicatie

Om leiding te kunnen geven aan onderwijskundige vernieuwingen en adequaat te kunnen communiceren naar alle betrokken partijen (leerlingen uit de bovenbouw HAVO / VWO, ouders, vakcollega's, schoolleiding), moet de afgestudeerde Master over communicatieve vaardigheden op niveau beschikken.

Leervaardigheden

De afgestudeerde Master moet zowel ontwikkelingen in zijn vakgebied bijhouden als die op onderwijskundig en didactisch gebied. Daarnaast moet hij een bijdrage leveren aan de verbetering van de eigen onderwijspraktijk en de ontwikkeling van de school als lerende organisatie. Om dit te bereiken moet hij zijn eigen professionalisering vorm kunnen geven.

Deze uitgangspunten komen tot uitdrukking in het opleidingsprogramma in de vorm van:

- de kennisbasis (inclusief vakdidactiek);
- professionalisering;
- onderzoeksvaardigheden (inclusief vakdidactiek).

4.3. Visie op kennisontwikkeling en –toepassing (visie op onderwijs)

Bij de vormgeving van het competentiegericht opleiden binnen de duale Masteropleidingen is het uitgangspunt dat de student vanuit werkervaring en een tweedegraads bevoegdheid de eindkwalificaties op eerstegraads niveau verwerft en toont door bijvoorbeeld het afleggen van kennistentamens en het werken aan leer(werk)taken op het gebied van vakinhoud en vakdidactiek, de eigen professionele ontwikkeling (bijvoorbeeld het POP) en onderzoeksvaardigheden (bijvoorbeeld de meesterproef). Competentieontwikkeling is het doel, tentamens en leer(werk)taken zijn daartoe een middel.

Kennistentamens toetsen de vakinhoudelijke bagage van de Masterstudent op vakniveau.

Een leertaak is een taak die los van de schoolcontext gestalte kan krijgen. Een voorbeeld is de vakinhoudelijke verdiepingstaak 'analyse van een markt' bij de eerstegraads opleiding algemene economie, waarin de studenten een onderzoek doen naar de werking van een Nederlandse markt, bijvoorbeeld de taximarkt.

Een leerwerktaak is een taak die in de context van de school waar de student werkt, vormgegeven wordt en waarbij verschillende competenties geoefend kunnen worden. Een voorbeeld is de vakdidactische taak 'PTA en experiment' bij de eerstegraads opleiding algemene economie, waarbij studenten het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) voor economie op de school analyseren en een onderdeel kritisch herzien. Een ander voorbeeld is het Persoonlijke OntwikkelingsPlan (POP), waarin studenten aan de hand van de SBL-competenties en daarbij horende indicatoren beschrijven waar ze staan en wat ze op de werkplek nog moeten gaan leren om op het vereiste eindniveau te kunnen komen.

De leerwerktaken worden gebruikt om de integratie tussen theorie en praktijk te realiseren. Omdat competentieontwikkeling geen lineair leerproces is, worden er meerdere leerwerktaken aangeboden, waarbij de sturing van de student toeneemt naarmate de studie vordert. In het laatste jaar van de opleiding wordt de student geacht bijvoorbeeld zijn eigen praktijkonderzoek grotendeels vorm te geven. De student is zelf verantwoordelijk voor het opzetten, uitvoeren en evalueren van dit onderzoek in de context van de school. Op de opleiding wordt de student daarbij ondersteund door de onderzoeksgroep, lectoren en de tutor, en op de school door de coach, eventueel ondersteund door het team waarin hij werkt. De toenemende zelfsturing van de student gaat gepaard met een afnemende docentsturing in de gehanteerde didactiek en de didactische werkvormen.

Didactische werkvormen: practice as you preach

Het doel van de vier Masteropleidingen is niet alleen dat studenten zich een uitgebreid vakdidactisch repertoire eigen maken, maar ook dat zij op basis van recente inzichten uit de literatuur onderbouwd keuzes kunnen maken hoe zij in specifieke gevallen bovenbouwleerlingen Havo en VWO willen brengen tot een 'diep understanding' in het betreffende vakgebied. Hierbij staat de vakdidactiek zoals vastgelegd in de vakkennisbases centraal.

De vormgeving van het totaalpakket aan onderwijs op de Masteropleidingen is veelzijdig: hoorcolleges, werkbijeenkomsten, interactieve bijeenkomsten, coöperatieve opdrachten, simulaties, experimenten, probleemgestuurde onderwijsvormen, spellen, peer reviews, een excursie, et cetera. De didactische werkvormen die worden toegepast in het programma binnen de vakdidactische onderwijsseenheden zijn herkenbaar en congruent met de didactische werkvormen die worden toegepast in de schoolpraktijk.

Kwaliteitsborging

De opleidingsteams zijn verantwoordelijk voor de didactische werkvormen die gebruikt worden. Hierover is regelmatig overleg binnen opleidingsteams onder voorzitterschap van de opleidingscoördinator. De kwaliteit van dit facet wordt gemeten via verschillende evaluaties, zoals het studenttevredenheidsonderzoek (NSE) en de periodieke onderwijsbeoordelingen.

4.4. Het onderwijsprogramma (schets van het curriculum)

De duale Masteropleiding heeft een omvang van in totaal 2520 studiebelastingsuren, wat zich vertaalt in 90 studiepunten. De doorlooptijd is drie jaar. In deze informatiegids vindt u een beschrijving van iedere onderwijsactiviteit en leest u over de toekenning van studiepunten. Daarnaast kunt u in de digitale omgeving Scholar per opleiding meer informatie vinden.

De studie krijgt gestalte binnen de beroepspraktijk van de student en in bijeenkomsten op het opleidingsinstituut. Vanaf het begin van uw opleiding staat de beroepspraktijk centraal. U wordt steeds gestimuleerd om uw handelen als toekomstige eerstegraads docent verder te ontwikkelen. De werkplek is dan ook een belangrijke plaats om aan uw competenties te werken. Voor een succesvol verloop van de opleiding is het vereist dat u op het einde van het eerste studiejaar werkzaam bent in het eerstegraads gebied. Via een tripartiete overeenkomst maken we met de drie betrokken partijen (HAN, school en student) afspraken.

Het curriculum van de opleiding bestaat qua opbouw uit twee programmalijnen die elkaar continu raken: (1) de vaklijn en (2) de onderzoeks- en professionaliseringslijn.

De vaklijn bestaat uit 60 studiepunten vakinhoud waarbij de theorie van het vakgebied en de didactiek centraal staat. Tweederde van de opleiding bestaat dus uit het verwerven van een stevige kennisbasis; die vakinhouden, die zijn afgeleid van de eindtermen voor de exameneisen en de vakinhouden van de afzonderlijke vakken in de Tweede Fase.

Daarnaast staat de vakdidactiek centraal. Kennis van de vakinhoud en -didactiek gebruikt u om juiste keuzes te maken in de vakinhoud voor het onderwijs dat u wilt ontwerpen en uitvoeren.

De onderzoeks- en professionaliseringslijn beslaat 30 studiepunten en bestaat uit professionele beroepsvoorbereiding, didactiek en onderzoek. In de onderzoekslijn staat het onderzoeksmatig ontwerpen van leerarrangementen centraal. De Master is in staat om zelfstandig en onderzoeksmatig nieuwe leerarrangementen te ontwerpen en deze systematisch te beproeven en bij te stellen, wat betekent dat de afgestudeerde Master in de school kan fungeren als initiator en begeleider van curriculumvernieuwingen.

Tijdens de opleiding maakt de student kennis met methoden van (ontwerpgericht) onderzoek en voert de student concrete (deel)opdrachten in de praktijk uit, uitmondend in een groter afstudeeronderzoek, 'de meesterproef', in het laatste jaar.

De onderzoekslijn in de Masteropleidingen is opgezet in samenwerking met de lectoren van de Faculteit Educatie van de HAN. Onderzoek richt zich daarbij niet alleen op het leveren van een bijdrage aan de schoolontwikkeling, maar ook op het onderzoeksmatig naar uzelf en uw eigen ontwikkeling kijken. Onderzoek wordt zo als een vanzelfsprekende attitude van de Masterstudent.

Bij de start van de opleiding staat de vakinhoud meer centraal, later in de opleiding krijgt onderzoek meer gewicht. De onderzoekscompetenties komen echter al aan de orde vanaf de start van de opleiding. In het laatste jaar van de opleiding komen de programmalijnen vakinhoud en onderzoek bij elkaar in een geïntegreerde opdracht: u ontwikkelt een meesterproef.

In een schema ziet dat er als volgt uit:

	Onderzoeks- en professionaliseringslijn	Vaklijn	Totalen
Jaar 1	5 studiepunten	25 studiepunten	30 studiepunten
Jaar 2	5 studiepunten	25 studiepunten	30 studiepunten
Jaar 3	20 studiepunten	10 studiepunten	30 studiepunten

4.5. Beoordeling en toetsing

Tijdens de opleiding wordt u regelmatig beoordeeld. Bij de meeste onderwijseenheden zijn zowel kennistoetsen als leer(werk)taken geformuleerd. Deze staan per OWE verderop in deze informatiegids benoemd. Indien de toetsen en taken die bij een OWE horen met een voldoende zijn afgerond, bent u geslaagd voor die OWE en worden de bijbehorende studiepunten toegekend.

Op het einde van uw opleiding is er één speciaal moment: een eindassessment. Dit is hét meetmoment om te bepalen of u als eerstegraads docent Algemene Economie bekwaam bent. Naast de behaalde deeltentamens en de beoordeling van de meesterproef wordt uitgebreid gekeken naar uw POP en het verzamelde bewijs voor uw competenties in uw portfolio. Dat portfolio hebt u gedurende uw hele studie aangelegd, en gebaseerd op uw leerdoelen uit uw POP, waarover u regelmatig met uw tutor spreekt. Er vindt bij zo'n integrale toetsing altijd een mondelinge toets plaats met twee examinatoren. Bij voldoende resultaat worden de betreffende studiepunten toegekend. Zie de beschrijvingen verderop in deze informatiegids. Nadere regels m.b.t. de procedures volgen via uw tutor.

Op basis van welke criteria wordt u beoordeeld? De examinatoren beoordelen of u voldoende overtuigend bewijsmateriaal in uw portfolio hebt opgenomen om aan te tonen dat u competent handelt op het niveau van de eerstegraads docent. Dit betekent dat de competenties een belangrijke graadmeter zijn voor uw beoordeling. Die zijn uitgewerkt in gedragsindicatoren, verderop in bijlage 1 van deze informatiegids.

De examinatoren kijken met bovenstaande informatie naar uw portfolio. Hun kijkkader is tevens het HBO-Masterniveau. Daartoe hanteren zij de zgn. Dublin-descriptoren, die hiervoor al genoemd zijn.

Voorafgaand aan de beoordeling zullen de examinatoren uw bewijsmateriaal controleren op de volgende punten:

1. *Authenticiteit*: is dit bewijsmateriaal echt van u? In geval u het materiaal van anderen instuurt, kan dit een zaak worden voor de examencommissie.
2. *Actualiteit*: geeft dit bewijsmateriaal de meest actuele stand van zaken weer ten aanzien van uw competentieontwikkeling?
3. *Relevantie*: is het bewijsmateriaal relevant voor deze integrale toetsing?
4. *Variatie*: laat u uw competentieontwikkeling in meerdere situaties zien?
5. *Meervoudigheid*: levert u meerdere bewijsstukken om uw competentieontwikkeling te bewijzen?

4.6. Professionalisering en tutor

Studenten krijgen bij de start van de opleiding een tutor toegewezen. Deze helpt u ondermeer bij de inrichting van uw studie en de vragen en dilemma's die u tegenkomt. In de opleiding draait het natuurlijk om uw professionele ontwikkeling van onderbouw naar bovenbouwdocent; om de verwerving van de specifieke beroepscompetenties van de bovenbouwdocent. De onderwijsactiviteiten helpen u daarbij, maar meer nog gaat het om uw inspanningen en ervaringen als docent tussen de leerlingen in de bovenbouw. De gang van zaken rondom professionalisering vindt u uitgewerkt in bijlage 1.

Aan het eind van de opleiding, in het afsluitende assessment, toont u dan mede aan de hand van een portfolio uw bekwaamheid als bovenbouwdocent aan. Aan het begin van de opleiding zal uw tutor het initiatief nemen voor een eerste gesprek, waarbij in ieder geval afspraken gemaakt worden voor het traject in het eerste jaar. Daarna volgt regelmatig, maar minimaal 1x per jaar, een vervolggroep. Los hiervan zullen er ook informele gesprekken of e-mail contacten zijn.

4.7. Beroepsprocedure

Tegen beoordelingen kunt u, nadat het besluit bekend is gemaakt, in beroep gaan. De termijn waarbinnen u in beroep moet gaan is te vinden op het intranet HAN "beroepsprocedures" en de OER (OnderwijsExamenRegeling). In de OER en het Opleidingsstatuut (ook op intranet) staan alle regelingen.

4.8. Studentvoorzieningen

Een overzicht van de belangrijkste studentvoorzieningen van de HAN staat in het algemeen deel van het studentenstatuut. Zie ook de HAN website: www.han.nl. De HAN werkt nauw samen met de Radboud Universiteit Nijmegen (RU). HAN-studenten kunnen gebruik maken van een aantal RU-studentvoorzieningen. Voor nadere informatie over deze voorzieningen: surf naar www.ru.nl.

4.8.1. Openingstijden gebouw HAN Masterprogramma's

De lessen van de masteropleiding vinden plaats op de volgende locatie:
Han Masterprogramma's (HMP)
Berg- en Dalseweg 81, 6522 BC Nijmegen
Telefoon: 024 3530615

Het gebouw is dagelijks open van 8.00 tot 18.00 uur, met uitzondering van schoolvakanties. Op woensdagen is ook een avondopenstelling.

4.8.2 Receptie

Deze bevindt zich in de centrale hal. Hier worden bezoekers te woord gestaan en de telefooncentrale beheerd. Medewerkers en studenten kunnen bij de receptie terecht voor:

- het reserveren van vergader- en studieruimten, audiovisuele apparatuur en cateringvoorzieningen
- let op: reserveringen van onderwijslokalen vinden plaats bij de roosteraar.
- aanvraag tijdelijke parkeerkaarten
- gevonden en verloren voorwerpen
- melden van technische storingen
- melden van gevaarlijke situaties in of rondom het gebouw (bv. gladheid)
- ziek- en betermeldingen

4.8.3. Voorzieningen in Arnhem en Nijmegen

- Studiecentra

De HAN beschikt over 5 studiecetra, 2 in Arnhem en 3 in Nijmegen. Hier kunt u uitgebreid zoeken in papieren en digitale bronnen, of rustig werken aan een werkstuk of presentatie.

De HAN studiecetra zijn meer dan mediatheken. U kunt er natuurlijk zoeken in boeken, tijdschriften, naslagwerken en afstudeeropdrachten. Daarnaast heeft u toegang tot dvd's, cd's, cd-roms, digitale informatiebronnen en streaming video. En met RSS blijft u altijd op de hoogte van het laatste nieuws binnen de studiecetra.

Op de volgende locaties kan van een studiecentrum gebruik worden gemaakt:

Studiecentrum Economie-Techniek-Informatica; Ruitenberglaan 31, Arnhem

Studiecentrum Pabo Arnhem; Ruitenberglaan 27, Arnhem

Studiecentrum Kapittelweg; Kapittelweg 33, Nijmegen

Studiecentrum Gymnasion; Heyendaalseweg 141, Nijmegen

Studiecentrum Pabo Nijmegen; Groenewoudseweg 1, Nijmegen

Voor meer informatie, onder andere over de openingstijden en telefoonnummers, kunt u terecht op de website van de studiecetra: <http://specials.han.nl/themasites/studiecetra/index.xml>

Tevens kunt u via e-mail contact zoeken. Het e-mailadres is: studiecetra@han.nl

- International Office

Bij het International Office kunt u terecht met vragen over studie of stage in het buitenland.

Medewerkers van de International Office begeleiden studenten die een stage of deel van de studie in het buitenland willen doen. Ook regelt de International Office de aanmeldingen van buitenlandse medewerkers en kort verblijvende buitenlandse studenten.

Contactgegevens International Office Nijmegen:

Bezoekadres

Kapittelweg 33, (B 0.02)

6525 EN Nijmegen

T: (024) 353 09 03

Internationaloffice.Nijmegen@han.nl

Contactgegevens International Office Arnhem:

Bezoekadres

Ruitenberglaan 31 (E 1.01)

6826 CC Arnhem

T: (026) 365 81 32

Internationaloffice.Arnheim@han.nl

- Sportfaciliteiten

U kunt gebruik maken van de studentensport faciliteiten in Arnhem en Nijmegen. Maar u kunt zich ook aansluiten bij één van de vele sportverenigingen die Arnhem en Nijmegen rijk zijn.

Sportbedrijf Arnhem (<http://www.sportinarnhem.nl>)

Als u studeert aan de HAN kunt u bij het Sportbedrijf Arnhem sporten met een studentensportkaart. Voor € 75,- per jaar kunt u deelnemen aan diverse sporten zoals zaalvoetbal, aerobic, badminton, volleybal en nog veel meer.

Universitair Sportcentrum (<http://www.ru.nl/sportcentrum/>)

Met de sportkaart van het Universitair Sportcentrum Nijmegen kunt u voor €84,00 een jaar lang 70 verschillende sporten beoefenen. De sporten worden aangeboden als cursussen, ticketuren, inloopuren en competities. Beginners en gevorderden kunnen terecht bij bijvoorbeeld sportklimmen, capoeira, squash, judo en fitness. Daarnaast is het mogelijk om te sporten in verenigingsverband of zelf accommodatie te reserveren op het USC.

HAN SENECA (<http://specials.han.nl/themasites/seneca/>)

HAN SENECA is een centrum voor sport, arbeid en gezondheid in Nijmegen. Hier kunt u individueel of onder begeleiding fitnessen en aan uw gezondheid werken. HAN-studenten betalen € 210,- per jaar. Bij HAN SENECA kunt u ook terecht voor:

- Fysiotherapie
- Dieetadvies
- Clinics

- **ICT voorzieningen van de HAN**

Uw studie speelt zich voor een steeds groter deel online af: met uw HANaccount logt u in op uw e-mail en via de elektronische leeromgeving HAN-Scholar wisselt u informatie, opdrachten en resultaten uit met medestudenten en docenten.

Zorg ervoor dat u een HANaccount in gebruik heeft bij de start van uw opleiding. Dan heeft u toegang tot alle digitale voorzieningen die hier staan genoemd. Op <https://hanaccount.han.nl/> vindt u meer informatie over het aanmaken en gebruik van uw HANaccount.

Digitale leeromgeving: HAN-Scholar

Op de HAN en thuis kunt u inloggen op HAN-Scholar, de elektronische leeromgeving (ELO) van de HAN. Hier kunt u discussiëren en overleggen met andere studenten, opdrachten inleveren en opleidingsspecifieke informatie raadplegen. Docenten plaatsen er mededelingen of beschrijven opdrachten. Zo staat u altijd in directe verbinding met de HAN. U kunt niet direct aan de slag met Scholar als u een HAN-account heeft, de docent moet u eerst toegang geven.

Intranet

Met Insite, het intranet op de HAN, blijft u altijd op de hoogte van het laatste nieuws rond uw opleiding. Mededelingen en advertenties kunt u kwijt op het prikbord. Daarnaast kunt u vanuit hier gemakkelijk navigeren naar alle ICT-voorzieningen, zoals e-mail en Scholar.

Draadloos netwerk

Op verschillende locaties heeft de HAN een draadloos netwerk. Bent u een HAN-student en hebt u een notebook? Dan kunt u gebruikmaken van dit netwerk.

ICT Helpdesk

De HAN beschikt over een groot aantal lokale ICT-Helpdesks waarbij u terecht kunt met ICT-problemen. Kijk voor een actueel overzicht van de voor u dichtstbijzijnde helpdesk op <https://hanaccount.han.nl/helpdesks.php>.

U kunt uw vraag ook per e-mail stellen aan: Helpdesk.ICT@han.nl.

- **HAN-Talencentrum**

Bij het HAN-Talencentrum kunt u terecht voor al uw vertaalvragen en voor uiteenlopende cursussen, trainingen en workshops op het gebied van taalvaardigheid.

Op de website kunt u alle informatie vinden over het gevarieerde aanbod van het HAN-Talencentrum. Wij bieden cursussen Nederlands aan voor mensen met Nederlands als moedertaal, maar ook voor Duitstalige en anderstalige cursisten. Deel van het aanbod valt onder het ondersteuningsprogramma van de HAN, speciaal gericht op HAN-studenten die ondersteuning nodig hebben op het gebied van taal. Naast de cursussen verzorgt het HAN-Talencentrum ook maatwerkopdrachten en vertaalopdrachten.

Contactgegevens HAN-Talencentrum:

T (024) 353 03 04

E talencentrum@han.nl

I www.han.nl/talencentrum

- **Het Hogeschoolblad Sensor**

Sensor is het hogeschoolblad voor personeel en studenten van de HAN. De Sensor verschijnt eens in de twee weken en is op iedere locatie verkrijgbaar, doorgaans in de centrale hal. Wanneer u zelf een leuk bericht heeft, kunt u de redactie van Sensor daarvan op de hoogte stellen (Arnhem: 026 - 369 12 40, Nijmegen: 024 - 353 03 88).

4.8.4. Leermiddelen en ruimtelijke voorzieningen

Voor de uitvoering van het onderwijs zijn de noodzakelijke voorzieningen zoals een studielandschap, stilleruimtes en geschikte lokalen beschikbaar.

Leslokalen voldoen aan de eisen die het onderwijs en de daarin gebruikte werkvormen met zich meebrengen. Naast de ruim ingerichte en goedverlichte grote lokalen met een goede akoestiek kunnen lokalen gereserveerd worden door studenten voor het werken in kleine groepen. Er is een apart PC-lokaal, zodat studenten tijdens de bijeenkomsten aan opdrachten kunnen werken of gebruik kunnen maken van on-line systemen.

Van de student wordt verwacht dat deze over een computer en een e-mailadres beschikt.

Communicatie en begeleiding vinden gedeeltelijk per e-mail plaats en via Scholar. Daarnaast kunnen studenten per e-mail opdrachten inleveren en aan groepsopdrachten werken. Studenten worden via Scholar op de hoogte gehouden van actuele ontwikkelingen en mededelingen.

5. Procedures en afspraken

5.1. Insite-HAN en verzekeringen

Insite-HAN

Op de intranetomgeving van de HAN is vrijwel alle informatie te vinden.

Ga naar www.han.nl

Log in op insite-HAN met uw HAN-account.

Op Insite en Scholar vindt u o.a. informatie over opleidingen, studiecetra, de onderwijs- en examenregeling, et cetera.

Verzekeringen

De hogeschool heeft voor studenten (en personeel) de volgende verzekeringen afgesloten:

- Aansprakelijkheidsverzekering
- Ongevallenverzekering

De volledige voorwaarden van bovengenoemde verzekeringen zijn te vinden op www.han.nl/insite/fez onder het kopje 'producten en diensten'.

Indien de opleiding excursies en (buitenland)reizen organiseert, wordt de studenten aan die opleiding dringend geadviseerd om een reis- en annuleringsverzekering af te sluiten.

5.2. Studiecentrum Gymnasion

Voorlopig is ons studiecentrum nog gevestigd in ons 'oude' gebouw. Het studiecentrum Gymnasion bevindt zich op de begane grond van het Gymnasion, Heijendaalseweg 141, Nijmegen. Het studiecentrum beschikt over een collectie schoolmethoden en literatuur op het gebied van het HBO en voortgezet onderwijs. Een deel van de collectie is digitaal beschikbaar.

Een beperkt deel van de collectie wordt uitgeleend. Voor het lenen van materiaal uit het Studiecentrum is een geldige collegekaart nodig.

Studenten en medewerkers van de HAN kunnen een gratis lenerspas aanvragen bij de Radboud Universiteit Nijmegen. Meer informatie daarover is te vinden op: www.ru.nl

Het gebruik van computers in het Studiecentrum is uitsluitend bedoeld voor studiedoeleinden.

Inloggen is mogelijk met uw HAN-inlogcode en wachtwoord.

Op de website van de Studiecetra HAN (www.han.nl/studiecetra) is actuele informatie te vinden over de studiecetra. De website geeft toegang tot de online-catalogus van de Studiecetra en online toegang tot informatiebronnen als databanken, digitale kranten, tijdschriften en woordenboeken, streaming video en links naar speciale sites. Verder vindt u aanvullende informatie als het uitleenreglement, de regels voor het aanvragen van materialen van andere bibliotheken en enkele cursussen om te kunnen zoeken naar informatie.

Alle Studiecetra van de HAN zijn vrij toegankelijk. Het gebruik van faciliteiten is voorbehouden aan studenten, cursisten en medewerkers van de HAN. Op vertoon van uw collegekaart kunnen kosteloos materialen geleend worden uit alle studiecetra.

5.3 Uitleenprocedure voor Master-studenten MET een HAN-kaart

N.B. het betreft een pilot voor de periode tot 1 september 2012.

Optie 1: het aangevraagde materiaal is aanwezig en uitleenbaar op het Studiecentrum Gymnasion

1. De student zoekt in de catalogus het materiaal op dat hij/zij wil lenen. De student print de titels evt. uit en gaat naar het secretariaat Masters ILS.
2. Daar wordt het digitale formulier "Interne IBL Masters-Studiecentrum Gymnasion" ingevuld. **BELANGRIJK: altijd naam, Masteropleiding en studentnummer invullen.** De secretariaatsmedewerker controleert deze studentgegevens aan de hand van de HAN-kaart EN controleert de beschikbaarheid van de boekgegevens in de catalogus.
3. De secretariaatsmedewerker mailt het ingevulde formulier naar Janandries.vanderlaaken@han.nl of Ferdy.simonis@han.nl.
4. Jan Andries (achterwacht Ferdy) neemt de aanvraag in behandeling. Zij controleren of het materiaal aanwezig is op de locatie Gymnasion. Zodra het materiaal is gevonden, wordt het

uitgeleend in LBS (Lokaal Bibliotheek Systeem) op naam en studentnummer van de betreffende student. De uitleentermijn wordt aangepast met een week extra, gerekend vanaf de dag van de aanvraag. (De masterstudenten zijn maar 1 keer per week aanwezig en moeten vanaf het moment dat zij het boek ophalen op het secretariaat over de volledige uitleentermijn van 4 weken beschikken).

5. De aanvraag wordt door Jan Andries of Ferdy opgeslagen in de digitale map "Interne IBL-aanvragen Masters-ILS". (Deze registratie dient als controleerinstrument maar ook om een goed overzicht te krijgen van het aantal aanvragen zodat we beschikken over aantallen en cijfers).
6. Het materiaal wordt met de interne post naar het secretariaat Masters ILS gestuurd, inclusief een print van de aanvraag + de datum waarop het materiaal weer retour moet zijn.
7. De secretariaatsmedewerker zorgt voor de distributie op locatie B&D 81 en stuurt het materiaal weer retour naar locatie Gymnasion zodra de student het boek/de boeken weer bij haar inlevert.
8. Op locatie Gymnasion wordt het boek in LBS weer terugontvangen.
9. Bij het niet tijdig retour komen van de materialen wordt de standaard boete- en rekeningenprocedure ingeschakeld.

Optie 2: Het aangevraagde materiaal is uitgeleend

1. De student zoekt het materiaal op in de catalogus maar ziet de mededeling dat het materiaal is uitgeleend. Via de optie "reserveren" vraagt hij het boek aan. Zodra het boek wordt geretourneerd door de vorige lener, ontvangt de betreffende masterstudent een email. Op dat moment gaat hij naar het secretariaat.
2. De secretariaatsmedewerker vraagt via de mail janandries.vanderlaaken@han.nl of Ferdy.simonis@han.nl of het gereserveerde boek naar locatie B&D 81 gestuurd kan worden. Daarbij wordt duidelijk *naam, master en studentnummer vermeld*. Ook hier wordt het digitale formulier "Interne IBL Masters-Studiecentrum ILS" gebruikt met de vermelding 'Reservering'.
3. Jan Andries of Ferdy lenen via de optie "afgifte" het boek in LBS uit aan de betreffende student en verlengen de uitleentermijn met een week. Het boek gaat via de interne post met een uitdraai van de aanvraag en de retourdatum naar het secretariaat Masters ILS, locatie B&D 81.
4. Zie verder vanaf stap 7 (Optie 1).

Optie 3: Het aangevraagde materiaal is van een andere HAN-studiecentralocatie

1. Zie stap 1 van Optie 1.
2. Zie stap 2 van Optie 1.
3. Zie stap 3 van Optie 1.
4. Mocht het aangevraagde materiaal alleen op één van de andere HAN-studiecentra-locaties aanwezig zijn, dan vragen Jan Andries of Ferdy het telefonisch aan bij de betreffende andere locatie en laten het naar locatie Gymnasion komen, geadresseerd op naam van Jan Andries of Ferdy. Er vindt op dat moment dus nog geen registratie plaats in LBS.
5. Zodra het materiaal arriveert bij het Studiecentrum Gymnasion, wordt het op naam van de betreffende Masterstudent uitgeleend in LBS en wordt een extra week aan de leentermijn toegevoegd.
6. Zie stap 6 van Optie 1.
7. Zie stap 7 van Optie 1.
8. Zie stap 8 van Optie 1.
9. Zie stap 9 van Optie 1.
10. Jan Andries of Ferdy sturen het materiaal retour naar het betreffende studiecentrum.

Formulier interne IBL Masters ILS – Studiecentrum Gymnasion

Gegevens:

Achternaam Student:

Voorletter student:

Studentnummer:

Email:

Mobiel:

Master:

Wil graag de onderstaande materialen lenen bij studiecentrum Gymnasion*

Titel	Auteur	Signatuur (= rugnummer)

** en verklaart akkoord te gaan met het algemeen geldende leenreglement studiecentra HAN. (Zie <http://specials.han.nl/themasites/studiecentra/studiecentra/raadplegen-en-lenen>)*

5.4. Lestijden en lesroosters in de Masteropleidingen

De colleges worden allemaal op de woensdagmiddag en de woensdagavond verzorgd. In de Masteropleidingen werken we met 4 lesblokken:

Lesblok 0, woensdag, 12:00-13:00 uur

Lesblok A, woensdag, 13:00-14:30 uur

Lesblok B, woensdag, 14:45-16:15 uur

Lesblok C, woensdag, 16:30-18:00 uur

Lesblok D, woensdag, 18:30-20:00 uur

Het lesrooster verandert elke nieuwe periode (= kwartaal) en wordt voorafgaand aan de periode aangekondigd. Het actuele lokalenrooster wordt via een monitor in de hal van het gebouw bekendgemaakt.

5.5. Onderwijsinformatie

Alle informatie over onderwijseenheden, boeken, aanwezigheid, studieloopbaanbegeleiding, resultaten vindt u in deze informatiegids maar ook op www.han.nl
Kies *Direct naar* en dan *HAN-SIS* (Student-Informatie-Systeem).

De meeste opleidingen hebben aanvullende informatie (excursies, introducties, practicum-benodigdheden, etc.) geplaatst in HAN-Scholar. Kijk dus daar geregeld.

Ga daarvoor naar <https://scholar.han.nl/sites/7-EDU-ILS-ALG/>

5.6. Ephorus

Bronvermeldingen en plagiaat

Bij de HAN wordt extra aandacht besteed aan het tegengaan van plagiaat. We vinden het belangrijk dat studenten leren om hun bronnen op een goede manier te verantwoorden. Meer informatie over correcte bronvermelding en het maken van een literatuurlijst etc. vindt u op http://www1.han.nl/restyle/centraal/e-learning/content/Correcte_bronvermelding.xml.

De HAN heeft een applicatie aangeschaft die docenten helpt in het opsporen van plagiaat. Ephorus is een webbased programma dat teksten met elkaar vergelijkt. Als student kan het zijn dat de opleiding vraagt om een document naast bij de docent ook via Ephorus in te leveren. De docent krijgt dan een rapportage waarin hij kan zien welke bronnen u heeft gebruikt en of u deze netjes vermeld hebt.

5.7. Examenaanvraag

Examendata Getuigschrift

<i>Inleverdatum examenaanvraag bij Studentzaken (HMP)</i>	<i>Datum uitschrijving; Datering getuigschrift</i>	<i>Diploma-uitreiking</i>
Wo 19 oktober 2011	Ma 31 oktober 2011	
Wo 23 november 2011	Wo 30 november 2011	
Wo 25 januari 2012	Di 31 januari 2012	Vr 10 februari 2012
Wo 15 februari 2012	Wo 29 februari 2012	
Wo 21 maart 2012	Vr 30 maart 2012	
Wo 25 april 2012	Vr 27 april 2012	
Wo 23 mei 2012	Do 31 mei 2012	
Wo 20 juni 2012	Wo 27 juni 2012	Vr 29 juni 2012
Wo 4 juli 2012	Di 31 juli 2012	
Wo 22 augustus 2012	Vr 31 augustus 2012	Vr 14 september 2012

De datum van uitschrijving van de student is tevens de datum voor de datering van het getuigschrift. De aanvraag voor het getuigschrift, formeel: voor het examen, doet de student zelf bij de balie van studentzaken. De aanvraag dient door het lid van de examencommissie van de betreffende opleiding getekend te worden.

5.8. RSI

Vragen of klachten met betrekking tot RSI?

- Kijk eens op de RSI-themasite van Insite HAN. De directe link is te vinden op het portal van Insite HAN.
- Kijk ook eens op de website van RSI patiëntenvereniging: www.rsi-vereniging.nl
- Neem contact op met uw SLB'er of de Arbo-coördinator HAN. Namen en adressen van de arbocoördinator vindt u op de Arbo-themasite van Insite HAN.

DEEL B

6. BESCHRIJVING GRONDSLAGEN VAN HET CURRICULUM EN DE DAARUIT VOORTVLOEIENDE ONDERWIJSEENHEDEN (OWE's)

6.1 Grondslagen van het curriculum

In collegejaar 2009-2010 zijn de landelijke HBO-Masteropleidingen tot leraar economie in de eerste graad begonnen met het op detailniveau uitwerken van een vakkennisbasis. Deze is in het voorjaar van 2011 gereedgekomen en gelegitimeerd. Het curriculum is dan ook gegrondvest op deze nieuwe kennisbasis. Zie ook de OWE-beschrijvingen voor de exacte verbinding tussen kennisbasis, onderwijs en toetsing in bijlage 5 van in deze informatiegids.

- A. Macro-economie
- B. Micro-economie
- C. Monetaire economie
- D. Collectieve sector
- E. Internationale economische betrekkingen
- F. Economische tools
- G. Wetenschappelijke grondslagen en ontwikkelingen
- H. Vakdidactiek Economie

Het Mastercurriculum is, naast aan de vakkennisbasis, uiteraard ook gekoppeld aan de concepten en domeinen zoals genoemd in het, nieuwe, eindexamenprogramma voor havo en vwo¹:

Havo en vwo *school*examenprogramma Algemene Economie

Domein	Beschrijving
Concept 1	Schaarste
Concept 2	Ruil
en de volgende onderdelen	Experimenteren
	Keuzeonderwerpen

Havo en vwo *eindexamen*programma Algemene Economie

Domein	Beschrijving
Concept 3	Markt
Concept 4	Ruilen over tijd
Concept 5	Samenwerken / onderhandelen
Concept 6	Risico / informatie
Concept 7	Welvaart en groei
Concept 8	Goede Tijden, Slechte Tijden

Havo en vwo *school- en eindexamen*programma Management en Organisatie

Domein	Beschrijving
Domein A	Vaardigheden en werkwijzen
Domein B	Interne organisatie en personeelsbeleid
Domein C	Financiering van activiteiten
Domein D	Marketingbeleid
Domein E	Financieel beleid
Domein F	Informatievoorziening met behulp van informatie- en communicatietechnologie (ICT)
Domein G	Externe financiële verslaggeving

Het Masterniveau van de opleiding economie wordt geborgd door middel van geoperationaliseerde Dublindescriptoren. Dit wordt in de Masteropleiding Economie zichtbaar in met name competentie SBL-3 (vakinhoudelijk en didactisch competent) en SBL-7 (competent in reflectie en ontwikkeling). Elk van deze competenties wordt qua beheersingsniveau in het schema hieronder uitgewerkt door per competentie op de vijf descriptoren *indicatoren* te benoemen.

¹ Met het 'nieuwe' programma wordt bedoeld: de uitwerking van het Eindrapport van de commissie Teulings-II, 'The Wealth of Education' en de syllabuscommissie.

SBL 3 Vakinhoudelijk en didactisch competent	
De leraar VHO creëert krachtige leefomgevingen, die de individuele leerling in staat stellen een ´diep understanding´ van de onderscheiden kennis-, leer- of vakgebieden te verwerven en waarin ze hun (schoolse) leren in verband brengen met realistische en voor hen relevante toepassingen in de maatschappij, hun leefwereld, het toekomstig beroep of de vervolgstudie.	
Dublin-gebied:	Indicatoren: De leraar VHO...
a. Kennis en inzicht	heeft kennis van en inzicht in de vakinhoudelijke en vakdidactische kennisdomeinen die van betekenis zijn voor het verzorgen van economielessen en het begeleiden van leerlingen daarbij op de school. Voorbeelden daarvan zijn micro-economie, macro economie, monetaire economie, internationale economische betrekkingen, openbare financiën, met als ondersteunende vakken/vaardigheden wiskunde en statistiek. Academische economische onderzoeksvaardigheden en -methodologie zijn voor een goed conceptueel begrip van de economie (als wetenschap én vak) onontbeerlijk. Actuele vakdidactische methodische inzichten en concepten, waaronder activerende didactiek en het leren voor transfer, ondersteunen de keuzes van de leraar VHO om kennis en inzicht te kunnen toepassen (zie hieronder bij punt b.).
b. Toepassen kennis en inzicht	geeft als docent en creatieve ontwikkelaar van uitdagende en moderne/vernieuwende leeromgevingen vorm aan het voorbereiden, uitvoeren en evalueren, van economielessen, onderzoeken en projecten – en het begeleiden van leerlingen daarbij op de school. Vakdidactische keuzes voor transfer en translatie helpen hem daarbij om leerlingen te laten komen tot ´diep understanding´. De inzet van ICT als didactische functionaliteit bij het verzorgen van onderwijs kan daarbij behulpzaam zijn.
c. Oordeelsvorming	is door innovatiegerichtheid bereid, en door training in staat, om zelfstandig en in teamverband betekenisvolle leerarrangementen voor zelfstandig leren, teamleren en onderzoek in de Tweede Fase (projectonderwijs, (onderzoeks-) activiteiten in het kader van PTA, e.a.) te ontwerpen, uit te voeren en te evalueren, waarbij actuele en/of betekenisvolle problemen of vragen uit de economische werkelijkheid uitgangspunt kunnen zijn, waarbij afstemming gezocht wordt met collega´s binnen één van de VO-profielen en waarbij leerlingen zelfstandig en op hun eigen niveau en wijze (leerstijl) en in eigen tempo hun leren vormgeven.
d. Communicatie	kan de resultaten van de gekozen vakinhoudelijke en didactische aanpak presenteren en in dialoog verdedigen op het niveau van vak-(didactische) specialisten. Tevens kan hij de resultaten communiceren naar collega's in de school en externe doelgroepen.
e. Leervaardigheden	is in staat zich zelfstandig (nieuwe) theorie(ën) met betrekking tot onderwerpen van vakinhoudelijke en/of didactische aard eigen te maken, bevindingen uit onderzoek te interpreteren en te vertalen naar de onderwijspraktijk.

SBL 7 Competent in reflectie en onderzoek	
De leraar VHO onderschrijft zijn verantwoordelijkheid voor zijn eigen professionele ontwikkeling. Hij onderzoekt, expliciteert en ontwikkelt zijn opvattingen over het leraarschap en zijn bekwaamheid als leraar. Hij denkt regelmatig na over zijn beroepsopvatting en professionele bekwaamheid en werkt planmatig aan een verdere ontwikkeling respectievelijk verbetering daarvan.	
Dublin-gebied	Indicatoren: De leraar VHO...
a. Kennis en inzicht	heeft kennis van en inzicht in de kennisdomeinen die van betekenis zijn voor het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek, als methodologie, wetenschapsfilosofie, kentheorie, argumentatieleer e.d..
b. Toepassen kennis en inzicht	geeft als educatief onderzoeker en creatieve ontwikkelaar mede vorm aan het pedagogisch-didactische beleid van de school.
c. Oordeelsvorming	is door innovatiegerichtheid bereid, en door training in toegepast wetenschappelijk onderzoek in staat, om zelfstandig en in teamverband educatief onderzoek (case studies, action research en evaluatieonderzoek) te verrichten, waarbij problemen of vragen uit de onderwijspraktijk uitgangspunt kunnen zijn.
d. Communicatie	kan de resultaten van eigen onderzoek presenteren en in dialoog verdedigen op het niveau van vakspecialisten. Tevens kan hij de resultaten communiceren naar collega's in de school en externe doelgroepen.
e. Leervaardigheden	is in staat zich zelfstandig (nieuwe) theorie(ën) met betrekking tot onderwerpen van pedagogische, onderwijskundige of didactische aard eigen te maken, bevindingen uit onderzoek te interpreteren en te vertalen naar de onderwijspraktijk.

In feedback op leerwerktaken wordt expliciet aandacht besteed aan het aantonen van het Master werk- en denkniveau.

6.2. Onderwijseenheden

Hieronder staan kort de verschillende onderwijseenheden van de opleiding beschreven. Deze bevatten de complete en meest relevante informatie voor de student. Aan bod komen onder andere: titel, studiebelasting/studiepunten, competenties en leerdoelen, onderwijsactiviteiten / werkvormen, beoordeling, verplichte literatuur. Dit hoofdstuk behoort beschouwd te worden als onderdeel van de OER. Allereerst wordt het casco van de onderwijseenheden beschreven, daarna volgt een detailuitwerking per onderwijseenheid.

Overzichtstabel koppeling kennisbasis aan Curriculum Master Lerarenopleiding Algemene Economie

		ILSAeM601	ILSAeM602	ILSAeM603	ILSAeM604	ILSAeM605	ILSAeM606	ILSAeM607	ILSAeM608	ILSAeM609	ILSAeM611	ILSAeM612	ILSAeM615
A. Macro-economie	1. Macro-economische data				x								
	2. Economische groei				x								
	3. Korte termijn: conjunctuur en stabilisatiepolitiek					x							
	4. Micro-economie achter de macro-economie	x			x								
B. Micro-economie	1. Consumentengedrag	x											
	2. Producentengedrag	x											
	3. Perfect werkende markten	x											
	4. Niet-perfect werkende markten	x											
	5. Marktfaalen			x									
C. Monetaire economie	1. Financiële data												
	2. Financiële markten en instituties			x					x				
	3. Monetaire theorieën			x					x				
	4. Monetair beleid			x					x				
D. Collectieve sector	1. Functies van de collectieve sector		x										
	2. Openbare financiën		x										
	3. Sociale zekerheid		x										
	4. Europese Unie		x						x				
	5. Economie van de publieke besluitvorming		x										
E. Internationale economische betrekkingen	1. Handelstheorie							x					
	2. Handelspolitiek							x					
	3. Economische globalisering							x					
	4. Ontwikkelingseconomie							x					
	5. Betalingsbalans en wisselkoersen			x				x					
	6. Internationale organisaties							x					
F. Economische tools	1. Gedragseconomie	x	x	x		x				x	x		
	2. Speltheorie	x	x			x				x	x		
	3. Modellen	x	x	x	x	x		x	x	x	x		
	4. Basis wiskunde	x											
	5. Basis statistiek							x					x
G. Wetenschappelijke grondslagen en ontwikkelingen	1. Methodologie van de wetenschap in het algemeen									x			
	2. Methodologie van de economische wetenschap in het bijzonder									x			
	3. Geschiedenis van het economisch denken									x			
H. Vakdidactiek Economie	1. Oriëntatie op het schoolvak Economie in de bovenbouw van havo en vwo					x						x	
	2. De economiedocent als ontwerper van leerarrangementen voor de bovenbouw van havo en vwo					x	x				x	x	x
	3. De economiedocent als onderzoeker en regisseur van de eigen ontwikkeling						x					x	x

Casco van de Masteropleiding economie, februaricohort 2009

JAAR 1	ILSAeM001	ILSAeM002	ILSAeM003	ILSAeM004
Vakinhoud	MICRO-ECONOMIE EN WISKUNDE	MACRO-ECONOMIE	MONETAIRE ECONOMIE	OPENBARE FINANCIËN
Vakdidactiek	Inzoomen op en vormgeven aan vernieuwend economieonderwijs (Teulings-II)	Inzoomen op en vormgeven aan de praktijk van schoolexamens economie	Inzoomen op en vormgeven aan activerend en samenwerkend leren	Inzoomen op en vormgeven aan ICT-rijke leeromgevingen
Onderzoek	Oriëntatie op onderzoek	Vraagstelling en opzet van onderzoek	Bronnenonderzoek doen	Verslaglegging van onderzoek
Werkplek	Leer(werk)taken uitvoeren ter betere beheersing vak, vakdidactiek en gericht op het kennismaken van onderzoek en de eigen professionele ontwikkeling			

JAAR 2	ILSAeM005	ILSAeM006	ILSAeM012	ILSAeM007
Vakinhoud	MANAGEMENT ACCOUNTING EN ORGANISATIE-WETENSCHAPPEN	HET BESTUDEREN VAN ECONOMISCH GEDRAG	INTERNATIONALE ECONOMIE	EUROPESE INTEGRATIE
Vakdidactiek	Methodeanalyse	Inzoomen op het bestuderen van de economie vanuit diverse instrumenten / brillen met IIn	-	-
Onderzoek	Onderzoeksopzet	Uitvoeren onderzoek	Uitvoeren onderzoek	Presentatie uitvoering
Werkplek	Leer(werk)taken uitvoeren ter betere beheersing vak, vakdidactiek en gericht op het bezig zijn met onderzoek en de eigen professionele ontwikkeling			

JAAR 3 <i>onder voorbehoud</i>	ILSAeM008	ILSAeM011	ILSAeM009	ILSAeM010
Vakinhoud	MARKETING	(EXTERNE) FINANCIËLE VERSLAGGEVING		
Vakdidactiek	Meester - proef			
Onderzoek				
Werkplek	Leer(werk)taken uitvoeren ten bate van het onderzoek en de eigen professionele ontwikkeling			

Casco van de Masteropleiding economie, septembercohorten

JAAR 1 *onder voorbehoud*

Vakinhoud	ILSAeM601 Micro-economie en wiskunde	ILSAeM602 Openbare financiën	ILSAeM603 Monetaire economie	ILSAeM604 Macro-economie
Vakdidactiek en Onderzoek	ILSAeM605 Vakdidactiek, onderzoek en professionalisering – deel 1.1		ILSAeM606 Vakdidactiek, onderzoek en professionalisering – deel 1.2	
Werkplek	Leer(werk)taken uitvoeren ter betere beheersing vak, vakdidactiek en gericht op het kennismaken van onderzoek en de eigen professionele ontwikkeling			

JAAR 2 *onder voorbehoud*

Vakinhoud	ILSAeM607 Internationale economie	ILSAeM608 Europese Integratie	ILSAeM610 Management Accounting en organisatie- wetenschappen	ILSAeM609 Economisch gedrag
Vakdidactiek en Onderzoek	ILSAeM611 Vakdidactiek, onderzoek en professionalisering – deel 2.1		ILSAeM612 Vakdidactiek, onderzoek en professionalisering – deel 2.2	
Werkplek	Leer(werk)taken uitvoeren ter betere beheersing vak, vakdidactiek en gericht op het kennismaken van onderzoek en de eigen professionele ontwikkeling			

JAAR 3 *onder voorbehoud*

Vakinhoud	ILSAeM613 Marketing	ILSAeM614 (Externe) financiële verslaggeving	ILSAeM615	
Vakdidactiek en Onderzoek	Meester - proef			
Werkplek	Leer(werk)taken uitvoeren ten bate van het onderzoek en de eigen professionele ontwikkeling			

Literatuurlijst 2011-2012

LITERATUUR GEBRUIKT IN JAAR 1, per OWE, onder voorbehoud		
ILSAeM601	MICRO-ECONOMIE EN WISKUNDE	Jeffrey M. Perloff " <i>Microeconomics Theory And Applications With Calculus</i> ", Pearson Education (US), International edition, January 2007, ISBN 9780321468581 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM602	OPENBARE FINANCIËN	J. E. Stiglitz (2000) " <i>Economics of the public sector</i> ", 3rd edition, W.W. Norton & Company, New York/London, ISBN 0-393-96651-8 C.A. Kam de, L. Koopmans, A.H.E.M. Wellink (2011) " <i>Overheidsfinanciën</i> " Noordhoff, Groningen, 13 ^{de} druk, ISBN 978-90-01-80247-9 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM603	MONETAIRE ECONOMIE	Frederic S. Mishkin "The Economics of Money, Banking and Financial Markets", Pearson Global edition 9/e (2010), ISBN 9780321649362 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM604	MACRO ECONOMIE	Olivier Blanchard, " <i>Macroeconomics</i> ", Prentice Hall, International edition 5/e (NB: 4 ^e druk mag ook nog), juli 2008, ISBN 9780132079631 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM605	VOP1.1	Syllabi (worden verstrekt via de HAN)
ILSAeM606	VOP1.2	Syllabi (worden verstrekt via de HAN)
LITERATUUR GEBRUIKT IN JAAR 2, per OWE, onder voorbehoud		
ILSAeM607	INTERNATIONALE ECONOMIE	Krugman, Paul R. and Maurice Obstfeld, " <i>International Economics: Theory & Policy</i> ", Pearson International Edition, 8th edition, 2009, ISBN 978-0-321-55398-0 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM608	EUROPESE INTEGRATIE	Baldwin, Richard & Charles Wyplosz, " <i>The economics of European Integration</i> ", McGraw-Hill Education, 3rd edition, 2009, ISBN 9780077121631 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM609	ECONOMISCH GEDRAG	Harry Landreth & David Colander " <i>The history of economic thought</i> ", Houghton Mifflin, 4th ed. November 2001, ISBN 9780618133949 <i>Tip: koop een 2e hands exemplaar van deze druk!</i> Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM610	MANAGEMENT ACCOUNTING EN ORGANISATIEWETENSCHAPPEN	Atkinson, Kaplan, Young " <i>Management accounting</i> " (Nederlandstalige bewerking: Duimstra / v.d. Vooren) Pearson, 2006, 5e editie, ISBN 9789043017268 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM611	VOP2.1	Syllabi (worden verstrekt via de HAN)
ILSAeM612	VOP2.2	Syllabi (worden verstrekt via de HAN)
LITERATUUR GEBRUIKT IN JAAR 3, per OWE, onder voorbehoud		
ILSAeM613	MARKETING	Philip Kotler, " <i>Principes van marketing</i> ", Pearson Education, 5 ^e druk, NL-editie (!), ISBN 9789043095150 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM614	(EXTERNE) FINANCIËLE VERSLAGGEVING	Koetzier, W. en Epe, P., "Externe Verslaggeving voor profit- en non-profitorganisaties", Noordhoff Groningen, 3e druk, ISBN 9789001476021 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)
ILSAeM615	ONDERZOEK (FASE 3)	Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)

Titel OWE	ILSAeM601	MICRO-ECONOMIE EN WISKUNDE		
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie			
Doelgroep	Eerstejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring.			
Algemene omschrijving	De markt is altijd in beweging. Maar in welke richting, en waarom? Prijzen veranderen, producten veranderen, hoeveelheden veranderen, maar waarom? De OWE 'Micro economie en wiskunde' probeert grip te krijgen op dit fenomeen. Via het beschrijven van markten, producenten- en consumentengedrag en wiskundige tools proberen we te verklaren wat we om ons heen zien gebeuren.			
Competenties	3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i>			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	Aan bod komen onder meer (afgeleid uit de kennisbasis): Microeconomics, theory and models, Supply and Demand, Demand elasticity, Preferences, Consumer's optimization problem, Budget Constraint, Deriving demand curves, Effects of an increase in income, Consumer welfare, Substitution and income effect of a price change, Market demand, Equilibrium, Effect of government interventions on the market, Consumer constraint choice (using calculus), Production function, Short run vs. long run production, Cost curves in the short run, Cost curves in the long run, Competitive market in the short and in the long run, Zero profit in the long run for competitive firms, Monopoly, Oligopoly, Monopolistic Competition, Competitive markets and their failures, Externalities, Public goods, Efficiency and equality. Deze onderwerpen dienen verbaal, grafisch en mathematisch door de studenten te kunnen worden benaderd. Kennisbasissubdomeinen: B1, B2, B3, B4, A4, F1, F2, F3, F4			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Kennistoets Micro-economie en wiskunde ($\geq 5,0$)*	70%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen resp. de taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen resp. de taak
	Vakinhoudelijke verwerkingstaak ($\geq 5,0$)*	30%		
* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer $\geq 5,5$				
Verplichte literatuur	Jeffrey M. Perloff "Microeconomics Theory And Applications With Calculus", Pearson Education (US), International edition, January 2007, ISBN 9780321468581 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			

Activiteiten en werkvormen	<p>Ten aanzien van de vakinhoud staat middels hoor- (waarin leerstof wordt aangeboden) en werkcolleges (waarin vragen en opdrachten gemaakt worden) het thema micro-economie en wiskunde centraal. Bij de colleges wordt ingegaan op consumenten- en producentengedrag in de economie en wordt uitgebreid ingegaan op de rol die wiskunde speelt in het oplossen van micro- economische problemen.</p> <p>Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, het uitwerken van de vakinhoudelijke opdracht en het afronden van de individuele schriftelijke kennistoets.</p>
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.
Ev. Verplichte deelname	Niet van toepassing
Onderwijsperiode	Periode 1
Maximum aantal deelnemers	30 studenten

Titel OWE	ILSAeM602	OPENBARE FINANCIËN
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie	
Doelgroep	Eerstejaars studenten van de genoemde Masteropleiding	
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen	
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring. Met nadruk aanbevolen is gedegen kennis van de micro-economie.	
Algemene omschrijving	<p>Nederland is een gemengde economie. In deze OWE staat de interactie tussen economie en overheid centraal. De overheid vervult drie functies in het economische leven: de allocatiefunctie, de stabilisatiefunctie en de herverdelingsfunctie. Aan de orde komen de theorie van de overheidsfinanciën – de welvaartstheorie, de theorie over belastingheffing, de overheidsuitgavetheorie en de public-choice theorie – en de Nederlandse begrotingspraktijk, het gevoerde beleid en het institutioneel kader. Begrotingsbeleid is momenteel een “hot topic”. Naast nationalisaties, staan fiscale stimuleringsmaatregelen (belastingverlichting) en extra begrotingsuitgaven (publieke investeringen) om de groei te stimuleren hoog op de beleidsagenda, niet alleen in Nederland en de EU, maar ook elders. U verwerft inzicht in de effectiviteit en de efficiëntie van het gevoerde budgetbeleid. Daarnaast is er aandacht voor de relatie tussen de centrale overheid en de lokale overheid, voor nationale en lokale heffingen en de bevoegdheden op centraal en decentraal niveau. Tevens zullen aspecten van de Europese begroting en de Europese begrotingssystematiek worden belicht. Ook actuele Europese beleidsvraagstukken als de pensioenproblematiek en belastingharmonisatie komen aan de orde. Actuele Nederlandse onderwerpen die in de cursus worden behandeld zijn de reductie van het aantal Rijksambtenaren en de effectiviteit en efficiëntie van het nieuwe Nederlandse zorgstelsel.</p>	
Competenties	<p>3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i> 	
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	<p>De cursus heeft de volgende kennis- en vaardigheidsdoelstellingen (afgeleid van de kennisbasis)::</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studenten bekend te maken met het begrippenapparaat en de theoretische basisconcepten van de overheidsfinanciën, de welvaartstheorie en de public-choice theorie - Studenten inzicht verschaffen in hoe stromingen van economen denken over begrotingsbeleid - Studenten bekend te maken met de Nederlandse praktijk van de overheidsfinanciën: de samenstelling en hoogte van de uitgaven en de ontvangsten en de gevoerde leningspolitiek - Studenten inzicht te verschaffen in een aantal historische en actuele beleidsvraagstukken op het terrein van de openbare financiën - Studenten inzicht verschaffen in de (financiële) relatie tussen de bestuurslagen (gemeenten, provincies, Rijk, EU) - Studenten helpen een capaciteit te ontwikkelen om de basisbegrippen en de basisconcepten te kunnen gebruiken in analyses en bij het beoordelen van beleidsdocumenten en keuzes met betrekking tot actuele beleidsthema's 	
	Kennisbasissubdomeinen: D1, D2, D3, D4, D5, F1, F2, F3	

Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatiemogelijkheden	Frequentie
	Kennistoets Openbare Financiën (>=5,0)*	70%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen resp. de taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen resp. de taak
	Vakinhoudelijke verwerkingstaak (>=5,0)*	30%		
* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer >=5,5				
Verplichte literatuur	J. E. Stiglitz (2000) <i>"Economics of the public sector"</i> , 3rd edition, W.W. Norton & Company, New York/London, ISBN 0-393-96651-8			
	C.A. Kam de, L. Koopmans, A.H.E.M. Wellink (2011) <i>"Overheidsfinanciën"</i> Noordhoff, Groningen, 13 ^{de} druk, ISBN 978-90-01-80247-9			
	Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			
Activiteiten en werkvormen	Ten aanzien van de vakinhoud staat middels hoor- (waarin leerstof wordt aangeboden) en werkcolleges (waarin vragen en opdrachten gemaakt worden) het thema openbare financiën centraal. Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, het uitwerken van de vakinhoudelijke opdracht en het afronden van de individuele schriftelijke kennistoets.			
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.			
Ev. Verplichte deelname	Niet van toepassing			
Onderwijsperiode	Periode 2			
Maximum aantal deelnemers	30 studenten			

Titel OWE	ILSAeM603	MONETAIRE ECONOMIE		
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie			
Doelgroep	Eerstejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring.			
Algemene omschrijving	De monetaire theorie en de financiële instituties komen in deze OWE aan de orde. U verwerft kennis van verschillende financiële instituten en instrumenten, monetaire theorieën en monetair beleid. U kunt financiële instrumenten, monetaire theorie en praktijk aan elkaar kan koppelen. U verwerft inzicht in situaties en omstandigheden, waarin bepaalde financiële instrumenten kunnen worden toegepast. Bovendien kunt u een relatie leggen tussen effecten van internationalisering, financiële instrumenten en veranderingen in het monetaire beleid.			
Competenties	3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i>			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	De cursus heeft de volgende specifieke doelstellingen (afgeleid uit de kennisbasis): - Studenten bekend maken met basisconcepten in de monetaire economie. - Studenten inzicht verschaffen in historische en actuele economische problemen en instellingen, die gerelateerd zijn aan het monetair-economische vakgebied. - Studenten helpen een capaciteit te ontwikkelen om monetair-economische basisconcepten te gebruiken in verbale, grafische en/of mathematische analyses; - Studenten helpen bepaalde hulpmiddelen van economische analyse te beheersen. - Studenten helpen een capaciteit te ontwikkelen om de hulpmiddelen toe te passen bij de bestudering van economische problemen die de maatschappij confronteren. Kennisbasissubdomeinen: C1, C2, C3, C4, B5, E5, F1, F3			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Kennistoets Monetaire economie ($\geq 5,0$)*	70%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen, 1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen. De bonuspuntop- drachten kunnen niet worden herkanst.
	Bonuspunt- opdrachten ($\geq 5,0$)* [NB: Let op dat u deze telkens inlevert op het moment dat in de studiewijzer aangegeven wordt!]	30%		
* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer $\geq 5,5$				
Verplichte literatuur	Frederic S. Mishkin "The Economics of Money, Banking and Financial Markets", Pearson Global edition 9/e (2010), ISBN 9780321649362 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)			

Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx
Activiteiten en werkvormen	<p>Ten aanzien van de vakinhoud staat middels hoor- (waarin leerstof wordt aangeboden) en werkcolleges (waarin vragen en opdrachten gemaakt worden) het thema monetaire economie centraal. De docent maakt gebruik van actuele artikelen om met behulp daarvan de stof te verrijken en te verdiepen. Hierover vindt het gesprek plaats.</p> <p>Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, het uitwerken van de bonuspuntopdrachten en het afronden van de individuele schriftelijke kennistoets.</p>
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.
Ev. Verplichte deelname	Niet van toepassing
Onderwijsperiode	Periode 3
Maximum aantal deelnemers	30 studenten

Titel OWE	ILSAeM604	MACRO ECONOMIE		
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie			
Doelgroep	Eerstejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring.			
Algemene omschrijving	Deze OWE introduceert de theorie van de bepaling van productie, werkloosheid, inflatie, rentevoeten, en andere variabelen die van centraal belang zijn voor de economische groei en schommelingen. Daarbij zal de nadruk liggen op Keynesiaanse inzichten. We zullen de theoretische resultaten op de huidige staat van de Nederlandse en andere economieën toepassen en zullen huidige beleidskwesties in het licht van de theorie en de empirische feiten onderzoeken.			
Competenties	3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i>			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	De OWE heeft de volgende specifieke doelstellingen (afgeleid uit de kennisbasis): - Studenten bekend maken met basisconcepten in de macro-economie waaronder inflatie, rente, conjunctuur, werkloosheid en groei; - Studenten inzicht verschaffen in bepaalde economische problemen rondom bijvoorbeeld inflatie, groei en werkloosheid en instellingen zoals de overheid en de centrale bank; - Studenten helpen een capaciteit te ontwikkelen om macro-economische basisconcepten te gebruiken in verbale, grafische en/of mathematische analyses; - Studenten helpen bepaalde hulpmiddelen van economische analyse te beheersen, waarbij de nadruk ligt op het Keynesiaanse model; - Studenten helpen een capaciteit te ontwikkelen om de (Keynesiaanse) hulpmiddelen toe te passen bij de bestudering van economische problemen die de maatschappij confronteren. Kennisbasissubdomeinen: A1, A2, A3, A4, F3			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Kennistoets Macro- economie ($\geq 5,0$)*	70%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen resp. de taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen resp. de taak
	Vakinhoudelijke verwerkingstaak ($\geq 5,0$)*	30%		
	* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer $\geq 5,5$			
Verplichte literatuur	Olivier Blanchard, "Macroeconomics", Prentice Hall, International edition 5/e (NB: 4 ^e druk mag ook nog), juli 2008, ISBN 9780132079631 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			

Activiteiten en werkvormen	Ten aanzien van de vakinhoud staat middels hoor- (waarin leerstof wordt aangeboden) en werkcolleges (waarin vragen en opdrachten gemaakt worden) het thema macro economie centraal. Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, het uitwerken van de vakinhoudelijke opdracht en het afronden van de individuele schriftelijke kennistoets.
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.
Ev. Verplichte deelname	Niet van toepassing
Onderwijsperiode	Periode 4
Maximum aantal deelnemers	30 studenten

Titel OWE	ILSAeM605	VAKDIDACTIEK, ONDERZOEK EN PROFESSIONALISERING DEEL 1.1
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie	
Doelgroep	Eerstejaars studenten van de genoemde Masteropleiding	
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen	
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring.	
Algemene omschrijving	In deze OWE wordt vakdidactiek op een onderzoeksmatige wijze benaderd.	
Competenties	<p>3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Levert op basis van een aantoonbare, gedegen disciplinaire kennisbasis al dan niet in onderzoeksverband een originele bijdrage aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën</i> - <i>Beheerst op praktisch en theoretisch niveau zijn/haar vak- of leergebied en de betreffende vakdidactiek zodanig, dat hij/zij leerlingen kan brengen tot een 'deep understanding' van het betreffende vak(gebied) en hen adequaat weet voor te bereiden op een vervolgstudie in het hoger onderwijs en hun toekomstige plaats in de samenleving</i> - <i>Creëert zelfstandig of samen met collega's betekenisvolle onderwijsarrangementen voor zelfstandig leren, teamleren en onderzoek in de Tweede Fase waarbij de randvoorwaarden zodanig van aard zijn, dat leerlingen zelfstandig en op hun eigen niveau en wijze (leerstijl) en in eigen tempo hun leren vormgeven</i> <p>7. Competent in reflectie en ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kijkt kritisch naar zijn/haar werk en gebruikt evaluatie, feedback en reflectie om zich verder te professionaliseren.</i> - <i>Benut het uitvoeren van actie- of handelingsonderzoek om de eigen competenties verder te ontwikkelen.</i> - <i>Toont aan over leervaardigheden te beschikken die hem/haar in staat stellen verdere professionalisering zelfstandig (zelfgestuurd) en zelfverantwoordelijk ter hand te nemen.</i> 	
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	<p>Deze eerste fase van de vakdidactiek heeft de volgende specifieke doelstellingen, afgeleid uit de kennisbasis. De student kan...</p> <ul style="list-style-type: none"> - beschrijven welke concepten en domeinen de kern van het examenprogramma Economie vormen - vanuit theoretische achtergronden (zie bijvoorbeeld The Wealth of Education) verklaren waarom deze concepten de basis van dit examenprogramma Economie vormen - verschillende toetsvormen voor leerlingen ontwerpen, die aansluiten bij het examenprogramma Economie - een PTA analyseren en (deels) (her)ontwerpen, op basis van kennis over inhoud en weging van school- en eindexamenonderdelen van het examenprogramma Economie - bepalen welke keuzeonderwerpen er wanneer gedaan moeten worden - klaslokaalexperimenten met leerlingen voorbereiden, uitvoeren en evalueren - informatie- en leervaardigheden aan leerlingen leren, die nodig zijn volgens domein A van het examenprogramma Economie - economielessen, onderzoeken en projecten voor leerlingen in de bovenbouw Havo en VWO voorbereiden, uitvoeren en evalueren, waarbij leerlingen <i>deels</i> zelfstandig en op hun eigen niveau en wijze (leerstijl) en in eigen tempo hun leren kunnen vormgeven. - op evidence-based wijze en vanuit literatuur onderbouwd, uitdagende en moderne/vernieuwende leeromgevingen creëren voor leerlingen economie in de bovenbouw Havo en VWO, bijvoorbeeld met behulp van activerende didactiek, samenwerkend leren en projectonderwijs 	

	<p>- economieleerlingen in de bovenbouw Havo en VWO laten komen tot 'diep understanding' door in de ontwikkelde arrangementen aandacht te hebben voor transfer van kennis en vaardigheden.</p> <p>- vanuit een literaire onderbouwing de inzet van ICT als didactische functionaliteit bij het verzorgen van economieonderwijs in de bovenbouw Havo en VWO verantwoorden.</p>			
	Kennisbasissubdomeinen: F1, F2, F3, F5, H1, H2, H3			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatiemogelijkheden	Frequentie
	Vakdidactische taak 1a ($\geq 5,0$)*	50%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot inleveren van elke taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot inleveren van de herkansing van elke taak
	Vakdidactische taak 1b ($\geq 5,0$)*	50%		
* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer $\geq 5,5$				
Verplichte literatuur	Syllabi (worden verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			
Activiteiten en werkvormen	In deze OWE is interactie tussen studenten en tussen docent en student essentieel. Ter ondersteuning aan het proces van onderzoeksmatig werken worden hoor- en werkcolleges verzorgd en wordt gewerkt met casuïstiek.			
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.			
Ev. Verplichte deelname	Aanwezigheid is zeer gewenst i.v.m. actieve werkvormen en intervisie waarbij de studenten elkaar nodig hebben.			
Onderwijsperiode	Periode 1 en 2			
Maximum aantal deelnemers	30 studenten			

Titel OWE	ILSAeM606	VAKDIDACTIEK, ONDERZOEK EN PROFESSIONALISERING DEEL 1.2		
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar van de HAN			
Doelgroep	Eerstejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring.			
Algemene omschrijving	In deze OWE wordt uw professionele ontwikkeling op een onderzoeksmatige wijze benaderd.			
Competenties	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interpersoonlijk competent 2. Pedagogisch competent 3. (Vakinhoudelijk vakdidactisch competent) 4. Organisatorisch competent 5. Competent in het samenwerken met collega's 6. Competent in het samenwerken met de omgeving 7. Competent in reflectie en ontwikkeling 			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	Kennisbasissubdomeinen: F1, F2, F3, F5, H1, H2, H3			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Onderzoekstaak fase 1 (>=5,5)*	70%	Geen.	1x per collegejaar mogelijkheid tot inleveren van elke taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot inleveren van de herkansing van elke taak
	POP versie 1 (V)*	30%		
* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer >=5,5				
Verplichte literatuur	Syllabi (worden verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			
Activiteiten en werkvormen	In deze OWE is interactie tussen studenten en tussen docent en student essentieel. Ter ondersteuning aan het proces van onderzoeksmatig werken worden hoor- en werkcolleges verzorgd en wordt gewerkt met casuïstiek.			
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.			
Ev. Verplichte deelname	Aanwezigheid is zeer gewenst i.v.m. actieve werkvormen en intervisie waarbij de studenten elkaar nodig hebben.			
Onderwijsperiode	Periode 3 en 4			
Maximum aantal deelnemers	30 studenten			

Titel OWE	ILSAeM607	INTERNATIONALE ECONOMIE
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie	
Doelgroep	Tweedejaars studenten van de genoemde Masteropleiding	
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen	
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring. Met een voldoende resultaat afgesloten OWE's Micro-economie en Macro-economie.	
Algemene omschrijving	<p>De wereldwijd toegenomen economische verwevenheid – globalisering – heeft gevolgen voor landen en ingezetenen. Om de effecten van economische globalisering te kunnen duiden is kennis van de mechanismen die op de achtergrond een rol spelen essentieel. Dit is de kern van het vakgebied Internationale Economie.</p> <p>Waarom handelen landen met elkaar? Voor wie is deze handel voordelig? Zijn er goede redenen voor landen om handel te beperken? Waarom zijn er multinationale ondernemingen? Hoe komt handelsbeleid tot stand? Dit zijn zaken over de reële kant van de economie waarover deze OWE een begrip wil kweken. Het tweede belangrijke thema betreft monetaire onderwerpen. Bijvoorbeeld, zijn wisselkoersveranderingen goed of slecht voor de economie? Wat zijn de effecten van wisselkoersveranderingen? Hoe kunnen overheden de wisselkoers beïnvloeden? Is er eigenlijk wel een reden voor nationale overheden om in te grijpen in het vrije kapitaalverkeer op de wereldmarkt?</p> <p>Aan de hand van deze thema's en onderwerpen geeft de OWE u een frisse kijk op veel ontwikkelingen in de wereldeconomie. Daarnaast levert de OWE 'input' voor nadere gedachtevorming over deze thema's, zoals het debat over het verder liberaliseren van internationale handel en investeringen, het toestaan van vrij kapitaalverkeer wereldwijd, en de rol van internationale instituties zoals de Wereldbank, het IMF en de Wereldhandelsorganisatie. U verwerkt de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven en het met een voldoende afronden van het individuele schriftelijke tentamen.</p>	
Competenties	<p>3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i> 	
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	<p>De OWE brengt studenten die kennis bij die nodig is om de economische redenen en gevolgen van economische globalisering te verklaren en te interpreteren. Na de OWE kunnen studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - denken in termen van economische modellen; - de basisverschillen tussen flexibele en vaste wisselkoersen onderscheiden en begrijpen; - alternatieve theorieën van wisselkoersbepaling onderscheiden en verklaren; - de aanpassingsmechanismes van wisselkoersen en betalingsbalans begrijpen; - de voor- en nadelen van vaste wisselkoersen en een monetaire unie begrijpen en kunnen toepassen - de gevolgen van budgettair en monetair beleid verklaren voor de wisselkoers en het nationaal product; - verschillende theorieën voor internationale handel onderscheiden en verklaren; - de empirische validiteit van diverse handelstheorieën duiden; - de gevolgen van handel voor landen als geheel en voor de verschillende inkomensgroepen in de samenleving interpreteren en verklaren; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - redenen en effecten van internationale factormobiliteit benoemen en analyseren; - de werking en effecten van handelsbeleid verklaren in partieel evenwicht; - de politieke economie van handelsbeleid begrijpen en de positie van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) daarin. 			
	Kennisbasissubdomeinen: E1, E2, E3, E4, E5, E6, F3			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatiemogelijkheden	Frequentie
	Kennistoets internationale economie (>=5,5) Dit cijfer kan i.c.m. bonuspuntopdrachten tot stand komen.	100%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen, 1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen. De bonuspuntopdrachten kunnen niet worden herkanst.
Verplichte literatuur	Krugman, Paul R. and Maurice Obstfeld, <i>"International Economics: Theory & Policy"</i> , Pearson International Edition, 8th edition, 2009, ISBN 978-0-321-55398-0			
	Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			
Activiteiten en werkvormen	<p>Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, het uitwerken van de vakinhoudelijke bonuspuntopdrachten en het afronden van de schriftelijke toets.</p> <p>Ten aanzien van de vakinhoud staat middels hoor- (waarin leerstof wordt aangeboden) en werkcolleges (waarin vragen en opdrachten gemaakt worden) het thema internationale economie centraal.</p>			
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.			
Ev. Verplichte deelname	Niet van toepassing			
Onderwijsperiode	Periode 1			
Maximum aantal deelnemers	30 studenten			

Titel OWE	ILSAeM608	EUROPESE INTEGRATIE
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie	
Doelgroep	Tweedejaars studenten van de genoemde Masteropleiding	
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen	
Ingangseisen m.b.t. tentamens	<p>In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring.</p> <p>Met een voldoende resultaat afgesloten OWE's Micro-economie en Macro-economie.</p> <p>Met een voldoende resultaat afgesloten OWE 'Internationale Economie' is aanbevolen.</p>	
Algemene omschrijving	<p>Steeds meer landen zijn lid van de Europese Unie. Nederland is vanaf het eerste uur betrokken bij de Europese eenwording. Onze welvaart hangt hier nauw mee samen. Maar 'Europa' bepaalt ook steeds vaker de ruimte die nationale overheden hebben voor economisch beleid. Deze OWE neemt deze twee gegevens als uitgangspunt voor een gedegen bespreking van de economische aspecten van Europese integratie. De OWE analyseert de economische effecten van de voortschrijdende Europese samenwerking, maar gaat ook in op de wenselijkheid van deze samenwerking. Thema's die aan de orde komen zijn: Is preferentiële handelsliberalisering verstandig? Wat is het effect van Europese integratie op economische groei? Wie zijn de winnaars en verliezers van de Europese integratie? Wat zijn de belangrijkste beleidsterreinen waarop de Europese Unie actief is? Wat zijn de effecten van het Europese beleid? Wat zijn de gevolgen van de recente uitbreidingen?, Hoe moet het monetaire en budgettaire beleid op elkaar worden afgestemd?</p> <p>De OWE laat zien hoe u het 'basisgereedschap' uit andere OWE's, met name Internationale economie, kunt toepassen op het vraagstuk van de Europese eenwording. Om die reden is de OWE ook veel meer gebaseerd op zelfwerkzaamheid dan in eerdere OWE's het geval was. De OWE begint met 4 plenaire bijeenkomsten, waarin de leerstof in grote lijnen wordt behandeld. Dit gebeurt door per thema kort de belangrijkste haken en ogen te bespreken, waarna aan de hand van de voorbereide opgaven en jullie eigen vragen de leerstof verder kan worden uitgediept. De overige bijeenkomsten zijn bedoeld om te kunnen werken aan de omvangrijke opdracht die bij deze OWE hoort en tussentijds feedback daarover te krijgen. De opdracht bestaat uit het maken van een lesbrief voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs over een nader te bepalen thema dat te maken heeft met de Europese samenwerking. Deze lesbrieven worden in groepjes van drie gemaakt en dienen naast de verplichte leerstof ook als input voor het mondelinge tentamen waarmee de OWE wordt afgesloten.</p>	
Competenties	<p>3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i> - <i>Levert vanuit de eigen vakdiscipline een bijdrage aan de afstemming met andere vakgebieden binnen één van de vier profielen.</i> 	

<p>OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE</p>	<p>De OWE brengt studenten die kennis bij die nodig is om de economische redenen en gevolgen van Europese integratie te verklaren en te interpreteren. Na de OWE kunnen studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de redenen en effecten van Europese integratie analyseren met behulp van economische modellen; - de voor- en nadelen van monetaire integratie beoordelen aan de hand van de meest bekende economische theorieën, zoals de theorie van het optimale valutagebied; - de geschiedenis van de Europese monetaire integratie beschrijven, en beredeneren waarom gekozen is voor een onafhankelijke centrale bank en de bepalingen in het Pact voor Stabiliteit en Groei; - het EU beleid inzake landbouw, regionale ontwikkeling, mededinging, handelsbeleid, monetaire integratie duiden met behulp van economische modellen en begrippen; - de gevolgen van EU beleid bepalen voor landen, regio's, producenten en consumenten; - de inzichten over theorie en praktijk van Europese Integratie en de voorwaarden voor een monetaire unie omzetten in hanteerbare leerdoelen voor bovenbouw Havo/Vwo en daartoe adequate leermiddelen ontwikkelen. <p>Kennisbasissubdomeinen: C2, C3, C4, D4, F3</p>			
<p>Tentaminering</p>	<p>Deeltentamens / toetsvorm</p>	<p>Weging</p>	<p>Compensatie- mogelijkheden</p>	<p>Frequentie</p>
	<p>Mondelinge toets Europese Integratie ($\geq 5,0$)*</p>	<p>50%</p>	<p>Zie laatste regel onder 'tentaminering'</p>	<p>1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen resp. de taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen resp. de taak</p>
	<p>Vakinhoudelijke verwerkingstaak ($\geq 5,0$)*</p>	<p>50%</p>		
<p>* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer $\geq 5,5$</p>				
<p>Verplichte literatuur</p>	<p>Baldwin, Richard & Charles Wyplosz, <i>"The economics of European Integration"</i>, McGraw-Hill Education, 3rd edition, 2009, ISBN 9780077121631 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)</p>			
<p>Aanbevolen literatuur</p>	<p>Niet van toepassing</p>			
<p>Software en overig materiaal</p>	<p>Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx</p>			
<p>Activiteiten en werkvormen</p>	<p>Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, actieve participatie tijdens de colleges, de vervaardiging van een lesbrief en het afronden van de mondelinge toets.</p> <p>Ten aanzien van de vakinhoud staat tijdens de interactieve onderwijsbijeenkomsten het thema Europese Integratie centraal. Daaropvolgend zijn er groepsgewijze feedbackbijeenkomsten met betrekking tot de omvangrijke projectopdracht (lesbrief).</p>			
<p>Les- / Contacturen</p>	<p>Er zijn plm. 20 contacturen en 120 zelfstudie-uren.</p>			
<p>Ev. Verplichte deelname</p>	<p>Niet van toepassing</p>			
<p>Onderwijsperiode</p>	<p>Periode 2</p>			
<p>Maximum aantal deelnemers</p>	<p>30 studenten</p>			

Titel OWE	ILSAeM610	MANAGEMENT ACCOUNTING EN ORGANISATIEWETENSCHAPPEN		
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie			
Doelgroep	Tweedejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring.			
Algemene omschrijving	Inhoudelijk leert u in deze OWE dat het ontwikkelen van een strategie en het beheersen van kosten een belangrijke basis vormen, die nodig is voor planning, beheer en bestuur. Een modern bedrijf moet in staat zijn om zich voortdurend aan te passen aan de ontwikkelingen in de omgeving en dat lukt alleen wanneer alle relevante informatie betrouwbaar is en tijdig beschikbaar wordt gesteld aan het management.			
Competenties	3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i>			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	In deze OWE komen ondermeer aan bod: het historisch perspectief van management accounting en begripsbepaling, bedrijfstypen, kostengedrag, kostenbeheersing, kostprijscalculatiesystemen bij Absorption Costing, kostenverbijzondering bij activity based costing, management accountinginformatie in relatie tot besluiten en processen, beheersingssystemen, budgetteren, investeringsselectie, financiële beheersing en ratio's, verantwoordelijkheden in de organisatie, kengetallen. Deze onderwerpen dienen verbaal, grafisch en wiskundig door de studenten te kunnen worden benaderd.			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Kennistoets managementacc ounting en organisatiewete nschappen ($\geq 5,0$)*	70%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen resp. de taak, 1x per colle gejaar mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen resp. de taak
	Vakinhoudelijke verwerkingstaak ($\geq 5,0$)*	30%		
	* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer $\geq 5,5$			
Verplichte literatuur	Atkinson, Kaplan, Young "Management accounting" (Nederlandstalige bewerking: Duimstra / v.d. Vooren) Pearson, 2006, 5e editie, ISBN 9789043017268 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			
Activiteiten en werkvormen	Ten aanzien van de vakinhoud staat middels hoor- (waarin leerstof wordt aangeboden) en werkcolleges (waarin vragen en opdrachten gemaakt worden) het thema managementaccounting en organisatiewetenschappen centraal. Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, het uitwerken van de vakinhoudelijke opdracht en het afronden van de individuele schriftelijke toets.			
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.			
Ev. Verplichte deelname	Niet van toepassing			
Onderwijsperiode	Periode 3			
Maximum aantal deelnemers	30 studenten			

Titel OWE	ILSAeM609	ECONOMISCH GEDRAG		
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie			
Doelgroep	Tweedejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring. Aanbevolen is alle algemeen-economische OWE's uit deze Masteropleiding gevolgd te hebben, danwel met een voldoende resultaat te hebben afgesloten.			
Algemene omschrijving	De OWE is gericht op het verder ontwikkelen van uw vaardigheid om actuele economische vragen te interpreteren in relatie tot achterliggende economische visies en paradigma's: de geschiedenis van het economisch denken én de bijbehorende wetenschapsfilosofie en methodologie komt daartoe voorbij. In de afgelopen eeuwen is door veel verschillende wetenschappers op veel verschillende manieren nagedacht over economische vraagstukken. De verschillende benaderingen hebben elk een andere invloed op ons huidige economisch denken. U leert verschillende van deze orthodoxe en heterodoxe zienswijzen kennen en ze in verhouding tot elkaar begrijpen en beoordelen.			
Competenties	3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i>			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	De <i>cognitieve doelstelling</i> betreft kennis van de uitgangspunten en de hoofdlijnen van preklassieke, klassieke, neoklassieke en moderne economische denkers, benaderingen en methodieken. De <i>vaardighedendoelstelling</i> betreft een theoretische, methodologische en ethisch-politieke discussie kunnen voeren aangaande de economie in relatie tot in specifieke tijden geldende achterliggende visies op mens, maatschappij en economische wetenschap en gehanteerde methodiek. Kennisbasissubdomeinen: F1, F2, F3, G1, G2, G3			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Mondelinge toets Economisch Gedrag(>=5,0)*	70%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen resp. de taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen resp. de taak
	Vakinhoudelijke verwerkingstaak (>=5,0)*	30%		
* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer >=5,5				
Verplichte literatuur	Harry Landreth & David Colander "The history of economic thought", Houghton Mifflin, 4th ed. November 2001, ISBN 9780618133949 → <i>Tip: koop een 2e hands exemplaar van deze druk!</i> Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			

Activiteiten en werkvormen	Ten aanzien van de vakinhoud staat middels hoor- (waarin leerstof wordt aangeboden) en werkcolleges (waarin vragen en opdrachten gemaakt worden) het thema 'de geschiedenis van het economisch en methodologisch denken' centraal. Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, het uitwerken van de vakinhoudelijke opdracht en het afronden van de individuele mondelinge toets.
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.
Ev. Verplichte deelname	Niet van toepassing
Onderwijsperiode	Periode 4
Maximum aantal deelnemers	30 studenten

Titel OWE	ILSAeM611	VAKDIDACTIEK, ONDERZOEK EN PROFESSIONALISERING DEEL 2.1
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie	
Doelgroep	Tweedejaars studenten van de genoemde Masteropleiding	
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen	
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring. Vakdidactiek, onderzoek en professionalisering jaar 1 voldoende hebben afgerond.	
Algemene omschrijving	In deze OWE wordt vakdidactiek op een onderzoeksmatige wijze benaderd.	
Competenties	<p>3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Levert op basis van een aantoonbare, gedegen disciplinaire kennisbasis al dan niet in onderzoeksverband een originele bijdrage aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën</i> - <i>Beheerst op praktisch en theoretisch niveau zijn/haar vak- of leergebied en de betreffende vakdidactiek zodanig, dat hij/zij leerlingen kan brengen tot een 'deep understanding' van het betreffende vak(gebied) en hen adequaat weet voor te bereiden op een vervolgstudie in het hoger onderwijs en hun toekomstige plaats in de samenleving</i> - <i>Creëert zelfstandig of samen met collega's betekenisvolle onderwijsarrangementen voor zelfstandig leren, teamleren en onderzoek in de Tweede Fase waarbij de randvoorwaarden zodanig van aard zijn, dat leerlingen zelfstandig en op hun eigen niveau en wijze (leerstijl) en in eigen tempo hun leren vormgeven</i> - <i>Reflecteert samen met (de) leerling(en) op zijn (hun) leerproces en het bereikte resultaat. Verantwoordt de eigen vakinhoudelijke en didactische opvatting(en), daarbij gebruik makend van actuele en relevante theoretische en methodische inzichten</i> <p>7. Competent in reflectie en ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kijkt kritisch naar zijn/haar werk en gebruikt evaluatie, feedback en reflectie om zich verder te professionaliseren.</i> - <i>Benut het uitvoeren van actie- of handelsonderzoek om de eigen competenties verder te ontwikkelen.</i> - <i>Toont aan over leervaardigheden te beschikken die hem/haar in staat stellen verdere professionalisering zelfstandig (zelfgestuurd) en zelfverantwoordelijk ter hand te nemen.</i> 	
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	<p>Deze tweede fase van de vakdidactiek heeft de volgende specifieke doelstellingen, afgeleid uit de kennisbasis. De student kan...</p> <ul style="list-style-type: none"> - vanuit theoretische achtergronden (zie bijvoorbeeld The Wealth of Education) verklaren waarom deze concepten de basis van dit examenprogramma Economie vormen - economielessen, onderzoeken en projecten voor leerlingen in de bovenbouw Havo en VWO voorbereiden, uitvoeren en evalueren, waarbij leerlingen deels zelfstandig en op hun eigen niveau en wijze (leerstijl) en in eigen tempo hun leren kunnen vormgeven. - op evidence-based wijze en vanuit literatuur onderbouwd, uitdagende en moderne/vernieuwende leeromgevingen creëren voor leerlingen economie in de bovenbouw Havo en VWO, bijvoorbeeld met behulp van activerende didactiek, samenwerkend leren en projectonderwijs - economieleerlingen in de bovenbouw Havo en VWO laten komen tot 'deep understanding' door in de ontwikkelde arrangementen aandacht te hebben voor transfer van kennis en vaardigheden. <p>Kennisbasissubdomeinen: F1, F2, F3, F5, H1, H2, H3</p>	

Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatiemogelijkheden	Frequentie
	Vakdidactische taak 2a ($\geq 5,0$)*	50%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot inleveren van elke taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot inleveren van de herkansing van elke taak
	Vakdidactische taak 2b ($\geq 5,0$)*	50%		
* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer $\geq 5,5$				
Verplichte literatuur	Syllabi (worden verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			
Activiteiten en werkvormen	In deze OWE is interactie tussen studenten en tussen docent en student essentieel. Ter ondersteuning aan het proces van onderzoeksmatig werken worden hoor- en werkcolleges verzorgd en wordt gewerkt met casuïstiek.			
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.			
Ev. Verplichte deelname	Aanwezigheid is zeer gewenst i.v.m. actieve werkvormen en intervisie waarbij de studenten elkaar nodig hebben.			
Onderwijsperiode	Periode 1 en 2			
Maximum aantal deelnemers	30 studenten			

Titel OWE	ILSAeM612	VAKDIDACTIEK, ONDERZOEK EN PROFESSIONALISERING DEEL 2.2		
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar van de HAN			
Doelgroep	Tweedejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring. Vakdidactiek, onderzoek en professionalisering jaar 1 voldoende hebben afgerond.			
Algemene omschrijving	In deze OWE wordt uw professionele ontwikkeling op een onderzoeksmatige wijze benaderd.			
Competenties	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interpersoonlijk competent 2. Pedagogisch competent 3. (Vakinhoudelijk vakdidactisch competent) 4. Organisatorisch competent 5. Competent in het samenwerken met collega's 6. Competent in het samenwerken met de omgeving 7. Competent in reflectie en ontwikkeling 			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	Kennisbasissubdomeinen: F1, F2, F3, F5, H1, H2, H3			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Onderzoekstaak jaar 2 (>=5,5)*	70%	Geen.	1x per collegejaar mogelijkheid tot inleveren van elke taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot inleveren van de herkansing van elke taak
	POP versie 2 (V)*	30%		
* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer >=5,5				
Verplichte literatuur	Syllabi (worden verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			
Activiteiten en werkvormen	In deze OWE is interactie tussen studenten en tussen docent en student essentieel. Ter ondersteuning aan het proces van onderzoeksmatig werken worden hoor- en werkcolleges verzorgd en wordt gewerkt met casuïstiek.			
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.			
Ev. Verplichte deelname	Aanwezigheid is zeer gewenst i.v.m. actieve werkvormen en intervisie waarbij de studenten elkaar nodig hebben.			
Onderwijsperiode	Periode 3 en 4			
Maximum aantal deelnemers	30 studenten			

Titel OWE	ILSAeM613	MARKETING		
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie			
Doelgroep	Derdejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring.			
Algemene omschrijving	Inhoudelijk leert u in deze OWE dat het ontwikkelen van een marketingstrategie en een belangrijke basis vormt, die nodig is voor het in de markt zetten van een product (in de breedste zin van het woord). Een moderne organisatie moet in staat zijn om zich voortdurend aan te passen aan de ontwikkelingen in de (markt)omgeving.			
Competenties	3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i>			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	In deze OWE wordt ingezoomd op de volgende thema's: Ondernemingsstrategie en portfoliomanagement, Externe omgeving, Interne omgeving, Marktonderzoek en informatievoorziening, Marketingstrategie en planning, Internationale marketing en Evaluatie en feedback.			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Kennistoets marketing ($\geq 5,0$)*	70%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen resp. de taak, 1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen resp. de taak
	Vakinhoudelijke verwerkingstaak ($\geq 5,0$)*	30%		
* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer $\geq 5,5$				
Verplichte literatuur	Philip Kotler, <i>"Principes van marketing"</i> , Pearson Education, 5 ^e druk, NL-editie (!), ISBN 9789043095150			
	Website: http://wps.pearsoned.com/nl_kotler_princmkt_5/			
	Website: http://v3.quadiatv.com/template/210/welcome.html Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx			
Activiteiten en werkvormen	Ten aanzien van de vakinhoud staat middels hoor- (waarin leerstof wordt aangeboden) en werkcolleges (waarin vragen en opdrachten gemaakt worden) het thema marketing centraal. Casuïstiek is een belangrijk didactisch instrument van de docent in deze OWE. Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, het uitwerken van de vakinhoudelijke opdracht en het afronden van de individuele schriftelijke toets.			
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.			
Ev. Verplichte deelname	Niet van toepassing			
Onderwijsperiode	Periode 1			
Maximum aantal deelnemers	30 studenten			

Titel OWE	ILSAeM614 (EXTERNE) FINANCIËLE VERSLAGGEVING			
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar Algemene Economie			
Doelgroep	Derdejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring. Met een voldoende resultaat afgesloten OWE 'Management-accounting en organisatiewetenschappen'			
Algemene omschrijving	<p>Deze OWE bouwt voort op de onderwijseenheid Management Accounting en organisatiewetenschappen. Daarin lag de nadruk op sturing, beheersing en organisatie van interne bedrijfsprocessen. Deze onderwijseenheid is gericht op het verder ontwikkelen van uw vaardigheid om bedrijfseconomische vraagstukken te interpreteren die in relatie staan tot de externe omgeving van organisaties. Binnen wettelijke kaders dient een organisatie rekening te houden met de belangen van stakeholders en moet worden zichtbaar gemaakt op welke wijze dit gebeurt. Het management dient verantwoording af te leggen voor het beleid en de behaalde resultaten en zicht te bieden op de koers voor de toekomst.</p> <p>In de afgelopen jaren hebben excessen in beleidsvoering, het economische klimaat en ontwikkeling van internationale regelgeving geleid tot aanscherping van eisen aan vorm en inhoud van de verslaggeving. Meer transparantie betekent echter ook meer risico dat een concurrent in staat wordt gesteld strategisch voordeel te behalen. Maatschappelijke opvattingen over inkomensverdeling en inkomensrisico hebben geleid tot discussies over het beloningsbeleid en afspraken omtrent maximalisering van resultaatbeloning.</p> <p>Deze ontwikkelingen hebben invloed op ons huidige economisch denken. In deze OWE wordt zichtbaar hoe politieke, economische en maatschappelijke opvattingen in bedrijven worden geïncorporeerd en leert u verschillende van deze zienswijzen te herkennen, te begrijpen en te beoordelen in de jaarverslaggeving. Vanuit deze kennis en ervaringen komt u uit bij wat u relevant vindt voor leerlingen in dit kader. Hier bent u mee bezig door het per bijeenkomst uitbreiden van uw vakkennis en vakvisie, het analyseren van jaarverslagen en het uitwisselen van bevindingen en ervaringen. De ontwikkeling toont u middels analyseverslagen en het voldoende behalen van een schriftelijk tentamen.</p>			
Competenties	3. Vakinhoudelijk vakdidactisch competent - <i>Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en –toepassing daarbinnen.</i>			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	In deze OWE komen ondermeer aan bod:			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Kennistoets externe financiële verslaggeving ($\geq 5,0$)*	70%	Zie laatste regel onder 'tentaminering'	1x per collegejaar mogelijkheid tot deelname aan het tentamen resp. de taak, 1x per collegejaar

	Vakinhoudelijke verwerkingstaak (>=5,0)*	30%	mogelijkheid tot deelname aan de herkansing van het tentamen resp. de taak
	* Met als voorwaarde: het gewogen gemiddelde cijfer >=5,5		
Verplichte literatuur	Koetzier, W. en Epe, P., "Externe Verslaggeving voor profit- en non-profitorganisaties", Noordhoff Groningen, 3e druk, ISBN 9789001476021 Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)		
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing		
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-MasterECO/default.aspx		
Activiteiten en werkvormen	Ten aanzien van de vakinhoud staat middels hoor- (waarin leerstof wordt aangeboden) en werkcolleges (waarin vragen en opdrachten gemaakt worden) het thema externe financiële verslaggeving centraal. Het uitvoerig analyseren van jaarverslagen en het uitwisselen van bevindingen en ervaringen is een belangrijke didactiek daarbij. Studenten verwerken de leerstof door middel van het maken en bespreken van opgaven, het uitwerken van de vakinhoudelijke opdracht en het afronden van de individuele schriftelijke toets.		
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.		
Ev. Verplichte deelname	Niet van toepassing		
Onderwijsperiode	Periode 2		
Maximum aantal deelnemers	30 studenten		

Titel OWE	ILSAeM615	ONDERZOEK (FASE 3)		
Opleiding	Masteropleiding tot 1 ^e graads leraar van de HAN			
Doelgroep	derdejaars studenten van de genoemde Masteropleiding			
Studiepunten, studielast	5 studiepunten, 140 studielasturen			
Ingangseisen m.b.t. tentamens	In bezit van een tweedegraads bevoegdheid in het betreffende vakgebied of een daaraan gelijkgestelde verklaring. Onderzoek fase 1 en 2 voldoende hebben afgerond.			
Algemene omschrijving	<p>Het volledig doorlopen van een ontwerpgerichte onderzoeks cyclus, inclusief de rapportage daarvan, staat nu centraal. Het praktijkonderzoek wordt uitgevoerd op de werkplek. Tijdens dit proces gaat de student zelfstandig aan de slag en wordt daarbij ondersteund door, zo mogelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Werkcolleges - Hoorcolleges - Een begeleider - Peer-tutoring <p>Ook de resultaten van professionalisering (de definitieve uitwerking van uw POP) worden in de totale beoordeling als voorwaardelijk bewijs meegenomen. In het eindassessmentgesprek verdedigt u op basis van door u in de afgelopen 3 jaar verzamelde bewijsmaterialen op 1^e graads niveau, gebruikmakend van de indicatoren bij de 7 SBL-competenties die gelden voor de leraar VHO.</p>			
Competenties	<p>7. Competent in reflectie en ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kijkt kritisch naar zijn/haar werk en gebruikt evaluatie, feedback en reflectie om zich verder te professionaliseren.</i> - <i>Benut het uitvoeren van actie- of handelingsonderzoek om de eigen competenties verder te ontwikkelen.</i> - <i>Toont aan over leervaardigheden te beschikken die hem/haar in staat stellen verdere professionalisering zelfstandig (zelfgestuurd) en zelfverantwoordelijk ter hand te nemen.</i> 			
OWE/Beoordelingscriteria/ Indicatoren / eisen aan de OWE	<p>Zie beoordelingsmodel</p> <p>Kennisbasissubdomeinen: H2, H3, F5</p>			
Tentaminering	Deeltentamens / toetsvorm	Weging	Compensatie- mogelijkheden	Frequentie
	Onderzoeksopdrachten fase 3 (>=5,5)	70%	Geen.	
	POP versie 3 (V)	10%		
	Eind-assessmentgesprek (>=5,5)	20%		
Verplichte literatuur	Syllabus (wordt verstrekt via de HAN)			
Aanbevolen literatuur	Niet van toepassing			
Software en overig materiaal	Via https://online.han.nl/sites/7-EDU-ILS-ALG/om/default.aspx			
Activiteiten en werkvormen	In deze OWE is interactie tussen studenten en tussen docent en student essentieel. Ter ondersteuning aan het proces van onderzoeksmatig werken worden hoor- en werkcolleges verzorgd en wordt gewerkt met casuïstiek.			
Les- / Contacturen	Er zijn plm. 30 contacturen en 110 zelfstudie-uren.			
Ev. Verplichte deelname	Aanwezigheid is zeer gewenst i.v.m. actieve werkvormen en intervisie waarbij de studenten elkaar nodig hebben.			
Onderwijsperiode	Periode 1 t/m 4			
Maximum aantal deelnemers	120 studenten			

7. STUDIEBEGELEIDING

7.1. Algemene informatie over studiebegeleiding

In het onderdeel 'professionalisering' van de Masteropleiding worden studenten begeleid bij een resultaatgerichte studieloopbaan. Het dragen van de verantwoordelijkheid door de student voor het eigen leerproces ten aanzien van het ontwikkelen van de zeven competenties op het niveau van de docent-VHO zoals beschreven door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren en ander onderwijspersoneel (SBL) is hierbij een essentieel leerdoel en uitgangspunt.

Professionalisering vindt zowel plaats in groepen van studenten als individueel. Een groep studenten wordt begeleid door één of meerdere tutores. Elke student wordt individueel begeleid door een tutor. Het programma van de professionalisering is nader uitgewerkt in de handleiding professionalisering in bijlage 1 van deze informatiegids.

7.2. Specifieke invulling studiebegeleiding

Elke student krijgen bij de start van de opleiding een tutor toegewezen. De tutor helpt ondermeer bij de inrichting van uw studie en de vragen en dilemma's die u tegenkomt. In de eerstegraads opleiding gaat het om uw professionele ontwikkeling en om de verwerving van specifieke competenties als bovenbouwdocent havo/vwo.

Tijdens de opleiding wordt u regelmatig beoordeeld. Sommige beoordelingen en feedback geven u informatie over uw eigen ontwikkeling. U krijgt bijvoorbeeld feedback van uw docent en van medestudenten naar aanleiding van opdrachten die u hebt gemaakt, of u krijgt een beoordeling van uw coach of een collega op de werkplek. Deze feedback kunt u enerzijds gebruiken om uw ontwikkeling te sturen, anderzijds kunt u het gebruiken als bewijslast in een portfolio voor uw eindassessment.

Uw competentieverwerving is een continu proces waarin u wordt ondersteund en geadviseerd door uw tutor. In de aanvangsfase bespreekt u samen waar u staat in uw ontwikkeling, wat prioriteit krijgt, hoe u planmatig verder werkt aan uw bekwaamheid. De voortgang van die ontwikkeling moet goed zichtbaar zijn, voor uzelf, voor uw tutor en voor anderen. Dit krijgt zijn uitwerking in concrete plannen (POP), handelingen en reflecties. Samen beschouwt u de leerervaringen en de voortgang van het ontwikkelproces. Zo bouwt u gaandeweg aan een portfolio waarin u uw ontwikkeling documenteert en uw verworven bekwaamheden (aan)toont. Deze gang van zaken rondom professionalisering vindt u uitgewerkt in de informatiegids.

Aan het eind van uw opleiding, in het afsluitende assessment, toont u dan mede aan de hand van dit portfolio uw bekwaamheid als bovenbouwdocent aan. Aan het begin van de opleiding zal uw tutor het initiatief nemen voor een eerste gesprek, waarbij in ieder geval afspraken gemaakt worden voor het traject in het eerste jaar. Daarna volgt regelmatig, maar minimaal 2x per jaar, een vervolgesprek. Los hiervan zullen er ook informele gesprekken of e-mailcontacten zijn.

7.3. Campusdecaan

De campusdecaan functioneert traditioneel meer "op afstand". Als de vragen en problemen van de student te ver van de directe studie en studieloopbaan komen, kan door de opleidingen worden doorverwezen naar de campusdecaan ("buiten" het curriculum). Het kan gaan om onder meer problemen op het gebied van wet- en regelgeving, financiën of problemen in de psychische sfeer. Bij laatstbedoelde problemen wordt veelal doorverwezen naar een studentenpsycholoog. Het sturen van een e-mail is de snelste manier om een vraag te stellen aan een van de campusdecanen of om een afspraak met hen te maken.

De campusdecanen en hun bereikbaarheid

Campus Arnhem	Liesbeth Diemel	campusdecanaat.arnhem@han.nl (026) 365 81 11
	Ingrid van der Heijden	campusdecanaat.arnhem@han.nl (026) 365 81 11
Campus Nijmegen	Ton van Amelsvoord	campusdecanaat.nijmegen@han.nl (024) 353 13 30
	Jan Stapel	campusdecanaat.nijmegen@han.nl (024) 353 13 30

7.4. Studenten met een handicap of chronische ziekte

Studenten met een lichamelijke, zintuiglijke of andere functiestoornis hebben om meerdere redenen extra aandacht nodig. Vaak moeten zij zich extra inspannen voor hun studie, ligt hun studietempo lager en moeten zij een beroep doen op extra voorzieningen. Ook zijn op hen enkele speciale wettelijke regelingen van toepassing. Om hier optimaal gebruik van te maken is het van belang reeds op een vroeg tijdstip - voor aanvang van de studie - de coördinator van de opleiding van de handicap op de hoogte te stellen.

Zie ook het algemeen deel van het studentenstatuut. Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de campusdecaan of uw mastercoördinator.

Studeren met een handicap²

Voor studenten met een functiebeperking of chronische ziekte is studeren soms lastig. Vaak moeten er bij de hogeschool speciale faciliteiten zijn. Zulke handicaps zijn bijvoorbeeld doofheid of blindheid, maar ook rolstoelgebruik, epilepsie, dyslexie, diabetes of psychische problemen. De HAN houdt hier waar redelijk en haalbaar rekening mee door middel van verschillende voorzieningen. De directie van het betreffende instituut of de betreffende examencommissie beslist over toekenning daarvan.

Voorzieningen

- Aanpassingen toegankelijkheid gebouwen
- Studiehulpmiddelen
- Tentamenfaciliteiten
- Mogelijke alternatieven in het studieprogramma
- Roosteraanpassingen
- Beperkte aanwezigheidsplicht
- Financiële voorzieningen bij studievertraging

Uitzondering: persoonlijke verzorging

Studenten met een functiebeperking die hulp nodig hebben bij persoonlijke (dagelijkse) verzorging moeten zelf zorg dragen voor deze ondersteuning.

Regelen van de nodige voorzieningen vanwege een functiebeperking

Als u een functiebeperking of chronische ziekte heeft en u wilt gebruik maken van speciale voorzieningen dan kunt u het beste contact opnemen met het campusdecaan voor een intakegesprek. Bij voorkeur vindt zo'n gesprek plaats vóórdat u begint met de opleiding; voor zover mogelijk is de studieloopbaanbegeleider van de betreffende opleiding hierbij aanwezig. In het gesprek wordt besproken welke begeleiding en welke voorzieningen gewenst zijn. Ook komen de mogelijke belemmeringen bij de studie en de toekomstige beroepsmogelijkheden aan bod. De campusdecaan geeft u informatie over de faciliteiten die HAN-breed zijn vastgesteld.

Na het intakegesprek neemt de campusdecaan de wensen t.a.v. begeleiding, regelingen en voorzieningen op in een verslag en stuurt dit naar de studieloopbaanbegeleider van de betreffende opleiding. Na overleg (indien nodig) met examencommissie en programmaraad HMP kunnen de definitieve afspraken schriftelijk worden vastgelegd.

² Zie ook: Insite HAN -> Service Bedrijf -> Service Centrum Onderwijs (SCO) -> producten en diensten -> campusdecaan -> Studeren met een handicap.

U kunt zich aanmelden voor een intakegesprek via handicap@han.nl. Vermeld uw naam, de opleiding, studentnummer en uw functiebeperking.

Rechten bij de HAN als er sprake is van dyslexie

Als u een officiële dyslexieverklaring heeft, kunt u een beroep doen op speciale voorzieningen, zoals extra tijd bij tentamens, teksten met een groter lettertype en aangepaste toetsvormen.

Mogelijke voorzieningen bij dyslexie

- Bij alle HAN-opleidingen komt u in aanmerking voor:
 - verlenging van tijd bij tentamens (25% van de tentamentijd);
 - tentamens met een groter lettertype.
- In sommige gevallen heeft u misschien verdergaande vormen van ondersteuning nodig. U heeft daar alleen recht op voor zover de aanpassingen geen onevenredige belasting vormen voor de opleiding en niet de inhoudelijke eisen van de opleiding aantasten. De examencommissie (of de directeur van het betrokken instituut of opleiding) beslist of dergelijke voorzieningen daadwerkelijk geboden kunnen worden.
Voorbeelden:
 - afleggen van een tentamen met open vragen op een computer met spellingcorrector;
 - afleggen tentamen in apart lokaal;
 - alternatieve toetsvormen: mondeling tentamen, take-home tentamen, tentamen met vragen op band;
 - aanpassen vraagvorm toets: multiplechoicevragen vervangen door open vragen;
 - aangepaste tentamenopmaak;
 - accepteren spelfouten en/of grammaticale fouten als deze geen essentieel onderdeel zijn van de leerdoelen van het betreffende curriculumonderdeel;
 - aangepaste normering voor spelfouten en/of grammaticale fouten;
 - extra tijd bij het inleveren van opdrachten;
 - omzetting van het negatief bindend studieadvies in voorlopig positief advies op grond van bijzondere omstandigheden.
- Als u gewend bent bepaalde hulpmiddelen te gebruiken ter ondersteuning bij dyslexie (bijv. readingpen, daisy-speler, Kurzweil) kunt u bespreken of dat ook mogelijk is binnen uw opleiding. In principe bent u zelf verantwoordelijk voor de kosten van de aanschaf van dergelijke hulpmiddelen.

7.5. Vertrouwenspersonen

De HAN is een organisatie waar we met respect met elkaar omgaan. Helaas kan het voorkomen dat u te maken krijgt met ongewenst gedrag. U kunt zich dan wenden tot één van de vertrouwenspersonen. Iedere melding wordt strikt vertrouwelijk behandeld. Slechts na uw toestemming onderneemt de vertrouwenspersoon eventuele verdere stappen.

Hieronder staan de gegevens van de vertrouwenspersonen waarbij u terecht kunt.

Faculteit Techniek, Faculteit Economie en Management (locatie Arnhem), Faculteit Educatie Arnhem (Pabo Arnhem):

Marijke Pape, (026) 36 91197
Helena Leusink, (026) 36 91831

Faculteit Educatie Nijmegen:

Mia Litjes-Ponjee (ILS, Opleidingskunde), (024) 35 30312
Toos Scheen (Pabo Groenewoud), (024) 38 23802
Philomeen Strik (Pabo Groenewoud), (024) 38 23814

Faculteit Gezondheid, Gedrag en Maatschappij, Faculteit Economie en Management (locatie Nijmegen):

Pia in 't Veld (Nijmegen), (024) 35 31014
Marianne de Bruijn (Nijmegen), (024) 35 30933

Voor allochtone studenten Nijmegen:

Nevzat Cingoz, (024) 35 31026

7.6. Klachtencommissie grensoverschrijdend gedrag

Studenten of medewerkers die te maken hebben met 'ongelijke behandeling' of met andere vormen van ongewenst gedrag kunnen een officiële klacht indienen bij de Klachtencommissie grensoverschrijdend gedrag. Heeft u zo'n klacht ingediend dan kunt u er op rekenen dat deze strikt vertrouwelijk wordt behandeld. Is uw klacht gegrond, dan adviseert de Klachtencommissie het College van Bestuur over de te nemen maatregelen. De Klachtencommissie grensoverschrijdend gedrag besluit dus niet zelf maar brengt alleen advies uit.

Wilt u een klacht indienen? Dan kan dat schriftelijk via het onderstaande adres:

Klachtencommissie grensoverschrijdend gedrag
Postbus 5171, 6802 ED Arnhem

7.7. Ombudsman

Met klachten over onbehoorlijke gedragingen of situaties binnen de HAN kunt u terecht bij een onafhankelijke ombudsman. Zijn rol is bemiddelend; uitspraken van de ombudsman zijn juridisch niet bindend. De ombudsman is de heer Ton van Amelsvoord (tevens studentendecaan).

Ton van Amelsvoord
E: Ton.vanAmelsvoord@han.nl
T: 024-3531330
B: kamer C1.44, gebouw Kapittelweg 33 in Nijmegen

7.8. HAN Voorlichtingscentrum

Wanneer u voorlichtingsvragen heeft over de masteropleidingen, toelatingseisen, toelatingsexamens, selecties, voorlichtingsactiviteiten etc., kunt u terecht bij het HAN VoorlichtingsCentrum. Zij kunnen al uw vragen beantwoorden, of u in contact brengen met de juiste personen.

Hieronder treft u de contactgegevens aan:

HAN VoorlichtingsCentrum (HVC)
Openingstijden: maandag t/m vrijdag 9.00 - 17.00 uur

T (024) 353 05 00
F (024) 344 97 94
E info@han.nl

7.9. HAN Ondernemersdesk

De HAN heeft werkgevers en werknemers in de regio genoeg te bieden: denk aan stagiaires of afstudeerders, trainingen, cursussen en opleidingen, onderzoek- en samenwerkingsmogelijkheden en hulp bij innovatie. Om u te helpen de juiste weg te vinden, heeft de HAN een Ondernemersdesk.

U kunt bij de HAN Ondernemersdesk terecht voor vragen over:

- Stages en afstudeeropdrachten
- Scholingsmogelijkheden
- Financiële voordelen
- Ervaringscertificaat (EVC)
- Onderzoek en innovatie

HAN Ondernemersdesk
Openingstijden: maandag t/m vrijdag 9:00 - 17:00 uur
T (024) 353 05 00 (optie 2)
E info@han.nl

7.10. HAN Centrum voor Ondernemerschap

Het Centrum voor Ondernemerschap is hét expertisecentrum van de HAN voor het bevorderen van ondernemendheid en ondernemerschap bij studenten, docenten, werknemers en (potentiële) ondernemers. Bij ons kunt u terecht voor onderwijs, docenttrainingen, onderzoek, startersbegeleiding, conceptontwikkeling en het Certificaat Ondernemerschap.

Ruitenberglaan 26
6828 CC Arnhem
kamer A0.21

Kapittelweg 33
6525 EN Nijmegen
kamer D0.35

T: (026) 36 58 266
E: cvo@han.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1

**Professionalisering
Bouwen aan een portfolio, bouwen aan een
ontwikkelplan, Werken aan competenties**

Bijlage 1 Professionalisering Bouwen aan een portfolio, bouwen aan een ontwikkelplan, Werken aan competenties

Inleiding Professionaliseringstraject

De masteropleiding draait om de professionele ontwikkeling van onderbouw naar bovenbouwdocent. Een docent in de bovenbouw moet immers over meer en andere kwaliteiten beschikken dan een docent in de onderbouw. Deze kwaliteiten vinden hun weerslag in de Sbl-competenties die door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren zijn ontwikkeld. Het gaat daarbij om het competent zijn op volgende gebieden (zie bijlage 1 voor toelichting):

- 1) interpersoonlijke competenties.
- 2) pedagogische competenties.
- 3) vakdidactisch vakinhoudelijke competenties.
- 4) organisatorische competenties.
- 5) competent in het samenwerken met collega's.
- 6) competent in samenwerken met de omgeving.
- 7) competent in reflectie en ontwikkeling.

Bij de Masteropleiding draait het er om, om deze competenties te beheersen op een niveau dat bij een bovenbouwdocent past. Bij professionalisering werkt u met andere woorden aan het vraagstuk van uw professionele bovenbouwdocentschap. Dit moet resulteren in een eindproduct: het portfolio. Dit is input voor het assessment dat u aan het einde van uw studie zult hebben. Het portfolio is het instrument om die professionele ontwikkeling en het denken over deze ontwikkeling zichtbaar te maken. Het is een eigen portfolio: u bent de eigenaar van het portfolio, en u zorgt ervoor dat dit van een hoog niveau is waardoor het assessment ook op een hoog niveau kan plaatsvinden. Of u dit realiseert, hangt af van uw eigen inspanning en kunde in uw schoolsituatie en in uw opleidingssituatie. Maar ook hoe u dit met een persoonlijk ontwikkelplan (het POP) kan sturen, kan realiseren en kan aantonen.

Benut de mogelijkheid om hierover met de tutor en met medestudenten over na te denken! Het eerste semester staat in het teken van het schrijven van een persoonlijk ontwikkelplan (POP), en de andere semesters rond het realiseren en eventueel actualiseren van dit plan, waarna uiteindelijk via het portfolio en het afrondende assessment de professionele ontwikkeling naar bovenbouwdocent kan worden aangetoond.

Het persoonlijk ontwikkelplan (POP)

Voor het maken van een goed portfolio zult u in de eerste plaats een beeld moeten vormen van wat goed functioneren in de bovenbouw eigenlijk is. Wat voor eisen stelt dit aan u en kunt u daar aan voldoen? Ten tweede zult u op grond van dit beeld moeten bedenken wat u bij zichzelf zult moeten ontwikkelen om te kunnen functioneren als (bovenbouw-)docent. U zult met andere woorden een ontwikkelplan voor uzelf moeten opstellen om zodoende (een groot deel van) de lacunes van uw huidige functioneren (afgezet tegen het beeld van uw gewenste functioneren) te kunnen wegnemen. En vervolgens zult u dit plan moeten uitvoeren.

Het eerste halfjaar wordt de start gemaakt met het maken van uw eigen POP. Deze versie wordt aangeleverd bij de tutor die er feedback op geeft, waarna het POP door de student kan worden bijgesteld. Deze POP voert u de navolgende semesters uit en stelt u gedurende deze semesters waar nodig bij, waarbij u bewijsmateriaal verzamelt en vastlegt in uw portfolio. Uiteindelijk is dit de verzamelplaats van de bewijslast voor uw eindassessment, waarmee u kunt aantonen dat u op 1^e graads niveau bekwaam bent.

In fasen ziet het maken van het POP er als volgt uit.

Fase 1: hoe wil ik worden? (in relatie tot Sbl 1 t/m 7)

U zult zich de vraag stellen: welke aspecten vindt u van belang voor uw werk als docent in het 1^e graads werkveld? Het gaat hierbij niet alleen om kennis van de didactiek en het vak zelf, het gaat ook om kennis van de school(-organisatie) en de leerling – en u zult ook specifiek moeten kijken naar bijvoorbeeld de verschillen tussen een havo- en een vwo-leerling.

Deze zoektocht zal diepgaand zijn: u gaat zoeken naar wat een docent tot een *goede* docent maakt voor de diverse leerlingen. U zult gaan ontdekken wat voor aspecten aan dit vraagstuk kleven en u zult komen tot een categorisering en invulling hiervan.

Fase 2: waar sta ik nu? (in relatie tot Sbl 1 t/m 7)

U gaat in kaart brengen waar u nu staat: waar bent u goed in, waarin minder goed (in het licht van het ideaalplaatje). U maakt een sterkte- zwakteanalyse van zichzelf.

Het gaat er ook om dat u ontwikkelingsgericht leert denken; u ziet tekortkomingen en gaat deze actief en kordaat te lijf. Dit kan op diverse gebieden: naast sociaal ook vakinhoudelijk. Elke docent heeft namelijk vakonderdelen waarin hij zich minder op zijn gemak voelt. Een economiedocent kan bijvoorbeeld constateren dat hij tekort schiet in rekenvaardigheden, of juist zaken niet puntig kan verwoorden. Daaraan gaat hij werken. Een ander voorbeeld: u zou kunnen constateren dat u om wat voor redenen dan ook niet voor vol wordt aangezien door uw sectiegenoten, of dat u juist te veel doet, terwijl uw sectiegenoten minder doen en de werklast te veel op uw schouders komt te liggen.

Fase 3: hoe kom ik waar ik moet staan? (in relatie tot Sbl 1 t/m 7)

U bedenkt zich waarin u zichzelf wilt ontwikkelen – en hoe en wanneer u dat gaat doen. U stelt een plan op (POP), waarin u verwoordt welke aspecten u hoe en wanneer gaat aanpakken.

Het spreekt voor zich dat niet alle aspecten gedurende de drie jaar volledig tot ontwikkeling kunnen komen. Verwoord realistische doelen (die wel ambitie kennen). En bedenk telkens hoe u gaat bewijzen dat u deze doelen hebt gerealiseerd en hoe u dit in u portfolio weergeeft.

Fase 4: gesprek met tutor over dit plan en bijstellen plan

Met de tutor bespreekt u dit plan. Dit gebeurt aan de hand van de beoordelingscriteria die u verderop in het document aantreft en die daarmee leidend zijn voor het proces. De tutor beoordeelt dit plan en geeft aan hoe dit verbeterd kan worden. Hierna kan de uitvoering van het plan plaatsvinden en komt u met een portfolio.

Het vervolgtraject (semester 2 en volgend)

Het spreekt voor zich dat u dit plan gefaseerd uitvoert en dat u bewijsmateriaal verzamelt en dit in een portfolio weergeeft. Dit portfolio helpt u om uzelf en uw tutor zicht te krijgen op waar u staat. Zowel het portfolio als het ontwikkelplan zijn levende documenten die professionaliteit en verantwoordelijkheid over die professionaliteit weerspiegelen. Dit is uiteraard in het licht van het bovenbouwdocentschap (voor het eigen vakgebied). Voor vooral competentie drie (vakinhoud en didactiek) kan u natuurlijk heel veel bewijsmateriaal via de opleiding realiseren.

In bijlage 1.2 en 1.3 staat concreet uitgewerkt hoe dit hele traject eruit kan zien. Daarbij geldt dat de tutor een vinger aan de pols houdt – maar dat u als student uiteindelijk verantwoordelijk bent voor het uitvoeren van het traject. De verantwoordelijkheid voor een juiste procesgang ligt bij u als student – waarbij de tutor vanuit het opleidingsinstituut een helpende hand kan bieden, en het traject van inspirerende en gerichte feedback kan voorzien. Op de school zelf zal uw coach dit project bewaken en waarnodig bijsturen. Ook in dat geval geldt weer dat u als student verantwoordelijk bent dat dit goed plaatsvindt, en dat u tijdig aan de bel trekt als het traject niet de diepgang of het tempo krijgt dat u wilt en dat vanuit de opleiding noodzakelijk is om de opleiding tijdig en gedegen af te kunnen afronden.

Beoordelingscriteria POP en portfolio

Hoewel al aangegeven is dat het POP een levend document is, geldt er toch een aantal criteria dat meegenomen wordt bij de beoordeling van het POP. Deze luiden als volgt:

Beoordelingscriteria POP
Het persoonlijke ontwikkelingsplan moet volledig zijn. Alle zeven SBL-competenties komen aan de orde, waarbij voor competenties 3 (vakdeskundigheid) en 7 (reflectie en onderzoek) kan worden verwezen naar activiteiten in de opleiding.
Het plan is gebaseerd op grondig onderzoek en reflectie rondom dit onderzoek; en het plan is daarmee doordacht, diepgaand en persoonlijk en heeft zowel betrekking op de Havo als de Vwo-dimensie.
Het onderzoek waarlangs het plan is opgesteld, is aangegeven, waarbij bijvoorbeeld aandacht is besteed aan literatuur, gesprekken met medestudenten, de tutor, mensen van de eigen werkplek (leerlingen, directie en (vak-) collega's).
Uit het plan spreekt eigenaarschap voor het voorgestelde traject, waarbij tevens is aangegeven hoe het instituut (medestudenten, de tutor etc.), de school (de SPD'er, een sectiegenoot, een niet-sectiegenoot en eventueel iemand van de directie) en eventuele derden bij het proces betrokken zijn als inspiratiebron (of/en discussiepartner) en waarbij dit ook in fases is aangegeven.
Het document bevat een tijdlijn waarbij de voortgang en de bijstelling van het project is aangegeven, en waarbij in de loop van de opleidingsduur is aangegeven hoe aan de uitvoering van het plan wordt gewerkt.
In het ontwikkelplan is aangegeven hoe het professionaliseringsproces voortvloeiend uit het POP via het portfolio in kaart wordt gebracht en hoe het instituut op elk moment dit portfolio kan inzien.

Voor het portfolio gelden op dit moment de hieronder genoemde criteria.

Beoordelingscriteria portfolio
Het portfolio is overzichtelijk en geeft inzicht in het niveau waarin de student genoemde competenties voor het bovenbouwdocentschap beheerst - en geeft daarmee inzicht in de realisatie van zijn persoonlijk ontwikkelplan.
In het portfolio worden de producten, de bewijsstukken en de reflectie over die producten en bewijsstukken aangegeven – waarbij de student in het assessmentgesprek weet welke keuzen hij maakt en hoe hij het bewustzijn van het eigen handelen kan bewijzen.
Het portfolio maakt zichtbaar wat de tussentijdse aanpassingen van de student zijn geweest om bij teleurstellingen zijn competentieontwikkeling toch te realiseren.
Het portfolio is uniek, uitnodigend en diepgaand/interessant.

Bewijsstukken

Aan de bewijsstukken van de bekwaamheden zijn in de handleiding van het eindassessment voorwaarden gesteld. Het is verstandig als de student het initiatief neemt om regelmatig met zijn tutor van gedachten te wisselen over de aard, validiteit en kwaliteit van de bewijsstukken. De bewijsstukken met betrekking tot competentie 3 en 7 worden veelal vanzelf in het kader van de opleiding verzameld (aangestuurd in de onderwijsactiviteiten en het onderzoek). Voor de andere competenties (1, 2, 4, 5, 6) is een beperkt aantal verplichte bewijzen vereist. Deze zijn beschreven in bijlage 1.4. In het POP zal u natuurlijk ook dienen aan te geven hoe u werkt aan uw 'bewijslast'.

Contact met de Tutor

Als student moet u zelf vorm geven aan uw professionaliseringsproces. De tutor bewaakt het proces en stuurt waar nodig bij. De tutor zal elk semester aangeven wat hij in het licht van het professionaliseringstraject –mede in het licht van het eigen vak- dat semester zal doen. Het spreekt voor zich dat jullie als studenten daar ook initiatief in kunnen nemen. Jullie kunnen zelf ook aangeven dat jullie een bijeenkomst willen houden. Intervisie is immers essentieel bij het maken van het POP en het uitvoeren hiervan. Ook kan het zijn dat de tutor een bezoek brengt aan de school en een aantal lessen bezoekt. Dit zal gebeuren in samenspraak met de student en de coach op school.

**Bijlage 1.1 Bekwaamheidseisen Docent Voorbereidend Hoger Onderwijs (VHO) (eerstegraads) (2004)
Competenties met bijbehorende kennis- en gedragsindicatoren¹**

De stichting Beroepskwaliteit Leraren heeft voor het docentenberoep in het voortgezet onderwijs zeven competenties opgesteld. Deze maken deel uit van de bij wet vastgestelde 'Beroepen in het Onderwijs' (BIO), van kracht sinds 1 augustus 2006. De competenties zijn uitgewerkt in bekwaamheidseisen voor de docent VHO en indicatoren. Deze zijn ook te vinden op www.lerarenweb.nl.

1. INTERPERSOONLIJK COMPETENT	2. PEDAGOGISCH COMPETENT	3. VAKDIDACTISCH VAKINHOUDELIJK COMPETENT
<p>Een interpersoonlijk competente leraar vho weet een vriendelijk, coöperatief en open leerklimaat tot stand te brengen dat de ontwikkeling van de leerlingen naar zelfstandigheid en zelfverantwoordelijkheid bevordert en waarin sprake is van een goede balans tussen leiden en begeleiden, sturen en volgen en tussen stimuleren en corrigeren.</p>	<p>Een pedagogisch competente leraar vho biedt leerlingen in een veilige leer- en werkomgeving houvast, structuur en ondersteuning (bij door hen te maken keuzes), houdt rekening met de individuele kwaliteiten van de leerlingen en zorgt voor een respectvolle wijze van omgang met en het willen nemen van verantwoordelijkheid voor elkaar.</p>	<p>Een didactische en vakinhoudelijk competente leraar vho creëert krachtige leeromgevingen, die de individuele leerling in staat stellen een 'diep understanding' van de onderscheiden kennis-, leer- of vakgebieden te verwerven en waarin ze hun (schoolse) leren in verband kunnen brengen met realistische en voor hen relevante toepassingen in de maatschappij, hun leefwereld, het toekomstig beroep of de vervolgstudie.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Is zowel op praktisch als theoretisch niveau goed op de hoogte van communicatietheorieën, groepsdynamica en interculturele communicatie en vertaalt de implicaties daarvan voor het pedagogisch-didactisch handelen in adequaat docentengedrag. 2. Biedt een helder pedagogisch-didactisch en organisatorisch kader, waarbinnen de leerlingen waar nodig met zijn/haar ondersteuning hun eigen leer- en ontwikkelingsproces kunnen vormgeven. 3. Maakt leerlingen medeverantwoordelijk voor een goed klassenklimaat en stimuleert initiatieven van leerlingen die daaraan bijdragen. 4. Motiveert (verantwoordt) naar leerlingen zijn/haar omgaan (handelen) met cultureel heterogene groepen of individuele leerlingen, daarbij gebruik makend van relevante theoretische en methodische inzichten terzake. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Is vertrouwd met de sociaal-emotionele en morele ontwikkelingen van adolescenten en jong volwassenen, met processen van identiteitsvorming en zingeving en hun culturele bepaaldheid en brengt de implicaties ervan op adequate wijze tot uitdrukking in zijn/haar pedagogisch-didactisch handelen. 2. Is bekend met de problemen en belemmeringen die zich kunnen voordoen in de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van adolescenten en jong volwassenen, herkent deze in zijn/haar onderwijspraktijk en gaat daarmee op een doeltreffende manier om door het opzetten en uitvoeren - eventueel samen met collega's - van een passend handelingsplan of door verwijzing naar begeleidingsinstanties. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Levert op basis van een aantoonbare, gedegen disciplinaire kennisbasis al dan niet in onderzoeksverband een originele bijdrage aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën *). 2. Beheerst op praktisch en theoretisch niveau zijn/haar vak- of leergebied en de betreffende vakdidactiek zodanig, dat hij/zij leerlingen kan brengen tot een 'diep understanding' van het betreffende vak(gebied) en hen adequaat weet voor te bereiden op een vervolgstudie in het hoger onderwijs en hun toekomstige plaats in de samenleving *). 3. Heeft grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhouden van zijn/haar schoolvak alsmede de methoden van kennisontwikkeling en -toepassing daarbinnen en laat in samenhang daarmee leerlingen kennismaken met en oefenen in diverse vormen van wetenschappelijk werken *). 4. Levert vanuit de eigen vakdiscipline een bijdrage aan de afstemming met andere vakgebieden binnen één van de vier vo-profielen.

<p>5. Houdt in zijn/haar taalgebruik, omgangsvormen en manier van communiceren rekening met wat gebruikelijk is in de leefwereld van adolescenten en jong volwassenen.</p>	<p>3. Creëert leeromgevingen waarin leerlingen initiatief kunnen tonen en gebruikt op systematische wijze de input (inbreng) van leerlingen in zijn/haar onderwijsleerproces.</p> <p>4. Helpt leerlingen hun affiniteiten, ambities, sterke en zwakke kanten te ontdekken op basis waarvan ze keuzes kunnen maken met betrekking tot vervolgstudie en toekomstige beroepsloopbaan en draagt eraan bij dat ze passende adviezen krijgen die aansluiten bij hun ambities en capaciteiten.</p> <p>5. Maakt in woord en gedrag expliciet welke waarden en normen (beroepsopvatting) hij/zij hanteert in zijn didactische en pedagogische omgang (begeleiding) met leerlingen.</p>	<p>5. Creëert zelfstandig of samen met collega's betekenisvolle onderwijsarrangementen voor zelfstandig leren, teamleren en onderzoek in de Tweede Fase waarbij de randvoorwaarden zodanig van aard zijn, dat leerlingen zelfstandig en op hun eigen niveau en wijze (leerstijl) en in eigen tempo hun leren vormgeven.</p> <p>6. Reflecteert samen met (de) leerling(en) op zijn (hun) leerproces en het bereikte resultaat.</p> <p>7. Verantwoordt de eigen vakinhoudelijke en didactische opvatting(en), daarbij gebruik makend van actuele en relevante theoretische en methodische inzichten.</p> <p>8. Beoordeelt softwareprogramma's op hun educatieve en didactische functionaliteit en past ICT in de verzorging van zijn/haar onderwijs effectief en efficiënt toe.</p>
--	---	---

¹ M.h.o op het masterniveau worden de abiturienten geacht de in de indicatoren verwoorde kwalificaties (bekwaamheden) als *zelfstandige* beroepsbeoefenaar en/of als *beginnend* leidinggevende te bezitten.

4. ORGANISATORISCH COMPETENT	5. COMPETENT IN HET SAMENWERKEN MET COLLEGA'S	6. COMPETENT IN SAMENWERKING MET DE OMGEVING
<p>Een organisatorisch competente leraar vho zorgt voor een ordelijke en taakgerichte leeromgeving, waarin sprake is van heldere leer- en werkinstructies, zodat de leerlingen precies weten 'waar ze aan toe zijn'.</p>	<p>Een leraar vho die competent is in het samenwerken met zijn/haar collega's levert een bijdrage aan het goed functioneren van de schoolorganisatie door een constructieve samenwerking in allerlei vormen van collegiaal vak(sectie)- en schooloverleg.</p>	<p>Een leraar die competent is in de samenwerking met de omgeving zorgt voor een goede communicatie met ouders of verzorgers van de leerlingen en maakt op een zorgvuldige, verantwoordelijke en doeltreffende manier gebruik van het professionele netwerk van de school ten behoeve van de leerlingen.</p>
<p>1. Hanteert op een consequente wijze eenduidige, functionele en door de leerlingen gedragen procedures en afspraken.</p> <p>2. Is zich bewust van de organisatorische aspecten van de verschillende leeromgevingen binnen de school en weet daar op een adequate manier mee om te gaan.</p> <p>3. Improviseert in onverwachte situaties op een professionele manier en stelt daarbij duidelijke prioriteiten.</p> <p>4. Hanteert voor zijn/haar onderwijs een heldere tijds- en werkplanning en bewaakt deze samen met de leerlingen.</p>	<p>1. Draagt bij aan een effectief en efficiënt functionerende (school)-organisatie door te werken volgens in de organisatie geldende afspraken, procedures en systemen.</p> <p>2. Werkt samen met collega's in het voorbereiden, uitvoeren (teamteaching) en evalueren van onderwijs.</p> <p>3. Stelt teambelang boven eigenbelang, daarbij duidelijk aangevend wat hij/zij (niet) wil of kan.</p> <p>4. Hanteert een toegankelijke registratie en administratie van leerlingengegevens (onderwijsresultaten e.d.).</p>	<p>1. Is op de hoogte van de professionele infrastructuur waarvan zijn/haar school deel uitmaakt.</p> <p>2. Onderhoudt op een open en constructieve manier contacten met ouders, verzorgers en andere belanghebbenden ten dienste van een individuele leerling of de school als geheel.</p> <p>3. Zorgt ervoor dat waar nodig het binnen- en buitenschoolse leren alsmede de interne en externe begeleiding van de leerlingen goed op elkaar zijn afgestemd.</p> <p>4. Raadpleegt reeds aanwezige informatie, registreert nieuwe informatie en stelt anderen in de gelegenheid hiervan gebruik te maken.</p>

<p>5. Verantwoordt zijn/haar aanpak van klassenmanagement en de organisatie van zijn/haar onderwijs.</p>	<p>5. Maakt gebruik van vormen van actie- of handelingsonderzoek ter verbetering van de eigen onderwijspraktijk dan wel om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de school als organisatie.</p> <p>6. Hanteert instrumenten van intervisie en collegiale consultatie in teamverband.</p> <p>7. Levert als zelfstandige professional een aanwijsbare bijdrage aan de interne kwaliteitszorg van de school.</p> <p>8. Brengt besluiten, conclusies en standpunten, alsmede de daaraan ten grondslag liggende kennis en motieven duidelijk en on-dubbelzinnig over op een publiek van deskundigen en niet-deskundigen.</p>	<p>5. Beschikt over de attitude, die hem/haar in staat stelt in de praktijk te anticiperen op en aansluiting te zoeken bij maatschappelijke en onderwijskundige ontwikkelingen (vernieuwingen), die voor de doelgroep relevant zijn.</p> <p>6. Is bereid en in staat om zelfstandig resultaten van (didactisch) onderzoek op hun merites te beoordelen voor, te vertalen naar en toe te passen in zijn/haar eigen onderwijspraktijk.</p>
--	---	--

<p>7. COMPETENT IN REFLECTIE en PROFESSIONELE ONTWIKKELING</p>
<p>Een leraar who die competent is in reflectie en professionele ontwikkeling denkt regelmatig na over zijn/haar beroepsopvatting en professionele bekwaamheid en werkt planmatig aan een verdere ontwikkeling respectievelijk verbetering daarvan.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Expliciteert vanuit welke professionele opvattingen hij/zij vorm en inhoud geeft aan het leraarschap (wat is daarin voor hem/haar het belangrijkste) en brengt die in verband met de onderwijskundige en/of levensbeschouwelijke identiteit van de school. 2. Kijkt kritisch naar zijn/haar werk en gebruikt evaluatie, feedback en reflectie om zich verder te professionaliseren. 3. Benut het uitvoeren van actie- of handelingsonderzoek om de eigen competenties verder te ontwikkelen. 4. Stemt de eigen professionele ontwikkeling af op het personeels- en scholingsbeleid van zijn/haar school. 5. Is reflectief en bezit een onderzoekende en innovatieve attitude ten aanzien van vraagstukken, tendensen en ontwikkelingen binnen het onderwijs in zijn algemeenheid en binnen de eigen schoolorganisatie in het bijzonder. 6. Past kennis, inzichten en (probleemoplossende) vaardigheden toe in nieuwe (multidisciplinaire) contexten (situaties). 7. Vormt zich op basis van onvolledige of beperkte informatie een oordeel, waarbij hij/zij rekening houdt met zijn/haar sociaal-maatschappelijke en morele verantwoordelijkheid bij het uiten daarvan c.q. bij het daaruit voortvloeiende handelen. 8. Toont aan over leervaardigheden te beschikken die hem/haar in staat stellen verdere professionalisering zelfstandig (zelfgestuurd) en zelfverantwoordelijk ter hand te nemen.

Bijlage 2

Tripartiete contract

Bijlage 2 Tripartiete contract

STUDEER- EN WERK OVEREENKOMST tripartiet

Partijen,

1. Het Interfacultair Instituut HAN Masterprogramma's (HMP) van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN), vertegenwoordigd door de _____, directeur van het HMP,

Hierna te noemen 'het HMP'

en

2. Naam school:

Vertegenwoordigd door: _____

Hierna te noemen 'de school'

en

3. Masterstudent:

Vak: _____

Wonende te : _____

Hierna te noemen 'de student'

zijn het volgende overeengekomen:

A. Algemene bepaling.

1.

- 1.1. Student is werkzaam op de school en studeert bij het HMP.
- 1.2. De drie genoemde partijen willen samenwerken met het oog op het behalen van de eerstegraads bevoegdheid door de student in het vak Algemene Economie / Engels / Nederlands / Wiskunde.
- 1.3. Ten aanzien van het behalen van bovengenoemde eerstegraads bevoegdheid door de student verklaren het HMP, de school en de student zich maximaal in te spannen

B. bijzondere bepalingen.

2.

- 2.1. De school geeft de student de mogelijkheid een aantal studie- en lesactiviteiten van zijn/haar masteropleiding, zoals deze zijn beschreven in het betreffende curriculum van het HMP (lesgeven in tenminste één klas bovenbouw HAVO-VWO, in het vak economie), op de school uit te voeren.
- 2.2. De student voert de in 2.1 genoemde studieactiviteiten in de bovenbouw van het HAVO-VWO uit.
- 2.3. Het uiterlijke moment van aanvang van de in 2.1 genoemde studie- en lesactiviteiten is het einde van het eerste jaar van inschrijving bij het HMP

3.
 - 3.1. De school draagt zorg voor adequate begeleiding van de student. Hij benoemt een eerstegraads bevoegde vakdocent als coach voor de student.
 - 3.2. Het profiel en de taken van de coach staan beschreven in bijlage A bij deze overeenkomst. De naam en de bereikbaarheid van deze coach staan genoemd in bijlage B bij deze overeenkomst.
 - 3.3. De school garandeert dat de coach beschikt over coachings- en begeleidingsvaardigheden en zich hierin kan blijven ontwikkelen.

4. De school verklaart zich bereid om medewerkers van het HMP toe te laten in verband met school- en lesbezoeken (inclusief nabespreking). Medewerkers van het HMP hebben tijdens lesbezoeken en na afloop daarvan contact met de coach van de student.

5.
 - 5.1. De school stelt de student in de gelegenheid om het opleidingsprogramma aan het HMP te volgen. Dit betekent in ieder geval vrijroostering door de school ten behoeve van deelname door de student aan het opleidingsprogramma aan het HMP dat plaatsvindt op de jaarlijks door het HMP vooraf vastgestelde momenten.
 - 5.2. De in 5.1. genoemde momenten worden vermeld in de jaarlijks te verschijnen informatiegids van het HMP.

6. De school stelt de student in de gelegenheid om zich op afstand te laten begeleiden. Daartoe stelt de school ICT-voorzieningen beschikbaar voor zowel student als coach.

7.
 - 7.1. In het geval dat het dienstverband tussen de school en de student tijdens zijn/haar masteropleiding eindigt op welke wijze dan ook en de student de door hem op de school uit te voeren studieactiviteiten aan de school niet kan vervolgen, levert de school via de coach een ondertekende rapportage aan de student.
 - 7.2. In de in 7.1. genoemde rapportage geeft de school, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin, aan welke studieactiviteiten, zoals vermeld in artikel 2, door de student zijn uitgevoerd.

8.
 - 8.1. In niet in deze overeenkomst geregelde aangelegenheden betreffende de masteropleiding van de student zijn partijen verplicht zich maximaal in te spannen om tot consensus te komen over een oplossing.
 - 8.2. In de uitzonderlijke situatie dat partijen niet tot consensus komen, besluit de directie van het HMP gemotiveerd en schriftelijk, na de andere partijen te hebben gehoord, over de te volgen vervolprocedure.

9.
 - 9.1. Deze overeenkomst treedt in werking op
 - 9.2. De overeenkomst wordt aangegaan voor de duur van de masteropleiding van de student van het in de aanhef van deze overeenkomst genoemde vak, tenminste zo lang de student tijdens zijn/haar opleiding aan de school verbonden is.

Aldus in drievoud opgemaakt te

op

Het HMP,
namens deze

De school,
namens deze

De student

BIJLAGE A bij artikel 3.2. van de studeer- en werk overeenkomst (tripartiet) tussen het HMP, de school en de student

Coach

* Profielbeschrijving:

De coach van de student is:

- een ervaren docent.
- een eerstegraads bevoegde docent in het betreffende vak,
- bereid zich op de hoogte te stellen van de actuele stand van zaken (inhoudelijk, organisatorisch en m.b.t. de rol van de coach) in de masteropleiding die de student volgt.

* Taken:

1. Hij/zij neemt kennis van het betreffende mastercurriculum, zoals opgenomen in de informatiegids van de betreffende opleiding.
2. Hij/zij begeleidt de student in zijn studieactiviteiten in de school.
3. Hij/zij geeft feedback op door de student uitgevoerde studieactiviteiten op de school.
4. Hij/zij is wat betreft het op de school uit te voeren deel van de opleiding begeleider van en feedback-gevend op de activiteiten van de student. Het HMP is eindverantwoordelijk voor de beoordeling en beschouwt hierin de input van de coach als zwaarwegend.
5. Hij/zij is binnen de school aanspreekpunt voor HAN-medewerkers, wanneer die zoals bedoeld in artikel 4, op lesbezoek komen.

Zie ook bijlage 3 van de Informatiegids

Bijlage 3

De Coach op de werkplek

Bijlage 3 De Coach op de werkplek

Taken:

- Begeleiden studenten:
 1. Het houden van een kennismakingsgesprek en/of startbijeenkomst: introductie in de sectie / het team.
 2. Voeren van begeleidingsgesprekken, de student plant deze: dat kan in de vorm van intervisie indien er meer nieuwe docenten zijn.
 3. Stimuleren dat de student uitdagingen aangaat voor een krachtige en inspirerende werk-/leeromgeving en die ook zelf voorleven.
 4. Een voorbeeldrol willen en kunnen spelen maar de student ook willen en kunnen uitdagen een eigen visie op 'lesgeven aan adolescenten' te ontwikkelen.
 5. Plannen en uitvoeren van lesbezoeken incl. het geven van schriftelijke of mondelinge feedback (Optioneel)
- Evalueren studenten:
 - Het voeren van een evaluatiegesprek met de student (en eventueel sectieleider), bij voorkeur aan het einde van een studiejaar.
 - Daarbij wordt een evaluatieformulier ingevuld dat de student aan zijn/haar portfolio toevoegt. Zie voor een voorbeeld Bijlage 4 van de informatiegids.

Ter beschikking te stellen tijd:

Gemiddeld 1 uur per week maar b.v.k. in het begin intensiever. Op jaarbasis maximaal 40 uur.

Bijlage 4

**Begeleidingsinstrument
competentieontwikkeling Masterstudenten
op de werkplek**

Bijlage 4 Begeleidingsinstrument competentieontwikkeling Masterstudenten op de werkplek

Studentnaam: _____

Studentnummer: _____

Datum: _____

Schoolnaam/locatie: _____

Naam: _____

“Op het Masterniveau worden de studenten geacht de in de indicatoren verwoorde kwalificaties (bekwaamheden) als *zelfstandige* beroepsbeoefenaar en/of als *beginnend* leidinggevende te bezitten.”

Competentie en indicatoren	Voorbeeld-literatuur <i>Op advies begeleider of HAN</i>	Schets van waargenomen voorbeelden <i>"hoe ziet u dat de student handen en voeten kan geven aan..."</i>	Toelichting					
			<i>Begeleidingsadvies voor vervolg (feedup):</i>	<i>Meting status-quo en feedback:</i>				
				--	-	0	+	++
1. Interpersoonlijk competent Kent (interculturele) communicatietheorieën en theorieën rondom groepsdynamica ----- Maakt daaruit de transfer naar verantwoord eigen pedagogisch-didactisch handelen. ----- Laat leerlingen, begeleid, hun eigen leer- en ontwikkelingsproces vormgeven. ----- Maakt leerlingen medeverantwoordelijk voor een goed klassenklimaat ----- Houdt in zijn/haar taalgebruik, omgangsvormen en manier van communiceren rekening met wat gebruikelijk is in de leefwereld van adolescenten en jong volwassenen								
2. Pedagogisch competent Kent de sociaal-emotionele en morele ontwikkelingen van adolescenten en jong volwassenen en de problemen en belemmeringen die zich kunnen voordoen. ----- Maakt daaruit de transfer naar verantwoord eigen pedagogisch-didactisch handelen, eventueel i.s.m. collega's en externen. ----- Creëert leeromgevingen waarin leerlingen initiatief kunnen tonen.								

<p>Gebruikt op systematisch wijze de input van leerlingen in het eigen onderwijsleerproces. Helpt leerlingen hun affiniteiten, ambities, sterke en zwakke kanten te ontdekken op basis waarvan ze keuzes kunnen maken voor de toekomst Maakt in woord en gedrag expliciet welke waarden en normen (beroepsopvatting) hij/zij Hanteert in zijn didactische en pedagogische omgang (begeleiding) met leerlingen</p>													
<p>3. Vakinhoudelijk / -didactisch <i>NB: veel bewijsmateriaal t.a.v. deze competentie zal ook in de opleiding verzameld worden t.a.v. de hier niet nader genoemde vakinhoudelijke kennisbasis</i> Levert een originele bijdrage aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën. Brengt leerlingen tot een 'diep understanding' van het betreffende vak(gebied). Laat leerlingen kennismaken met en oefenen in diverse vormen van wetenschappelijk werken. Levert vanuit de eigen vakdiscipline een bijdrage aan de afstemming met andere vakgebieden in de bovenbouw van het VO. Creëert, zelfstandig of met collega's, betekenisvolle innovatieve, adaptieve leerarrangementen voor het leren van leerlingen in de bovenbouw VO. Reflecteert samen met de leerlingen op proces en resultaat. Verantwoordt de eigen vakinhoudelijke en didactische opvatting(en), gebruikmakend van actuele en relevante theoretische en methodische inzichten. Past bewust en onderbouwd vanuit theorie ICT in de verzorging van zijn/haar onderwijs effectief en efficiënt toe.</p>													
<p>4. Organisatorisch Hanteert op consequente wijze eenduidige, functionele en door de leerlingen gedragen procedures en afspraken. Improviseert in onverwachte situaties op professionele wijze. Hanteert bewust en adequaat de verschillende leeromgevingen binnen de school. Hanteert voor het eigen onderwijs een heldere tijds- en werkplanning en bewaakt deze samen met de leerlingen. Verantwoordt zijn/haar aanpak van klassenmanagement en de organisatie van zijn/haar onderwijs.</p>													
<p>5. Samenwerking met de collega's Werkt volgens de in de schoolorganisatie geldende afspraken, procedures en systemen (incl. leerlingvolgsysteem en kwaliteitszorg).</p>													

Werkt (in een team) samen met collega's in het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van onderwijs en bewaakt de eigen tijd/ruimte.								
Hanteert instrumenten van intervisie en collegiale consultatie in teamverband.								
6 Samenwerking met de omgeving Kent de professionele infrastructuur waarvan de school deel uitmaakt.								
Onderhoudt open en constructieve contacten met ouders/verzorgers/belanghebbenden ten dienste van een individuele leerling of de school als geheel.								
Geeft vorm aan een logisch op elkaar afgestemde mix van binnen- en buitenschoolse leren en bijbehorende begeleiding.								
Beschikt over de attitude, die hem/haar in staat stelt in de praktijk te anticiperen op maatschappelijke / onderwijskundige ontwikkelingen die voor leerlingen relevant zijn.								
7. Reflectie en ontwikkeling Formuleert vanuit welke visie hij/zij vorm en inhoud geeft aan het onderwijs en brengt die in verband met de identiteit van de school.								
Kijkt kritisch naar zijn/haar werk en gebruikt evaluatie, feedback en reflectie om zich verder te professionaliseren.								
Stemt de eigen professionele ontwikkeling af op het personeels- en scholingsbeleid van zijn/haar school.								
Is reflectief en bezit een onderzoekende en innovatieve attitude.								
Past kennis, inzichten en (probleemoplossende) vaardigheden toe in nieuwe contexten.								
Toont aan over leervaardigheden te beschikken die hem/haar in staat stellen verdere professionalisering zelfstandig (zelfgestuurd) en zelfverantwoordelijk ter hand te nemen.								

Bijlage 5

Kennisbasis Algemene economie

Inleiding

Relatie tot de bachelor kennisbasis Algemene economie

De bachelor kennisbasis Algemene economie bestaat voor een groot deel uit bedrijfseconomische onderdelen. De reden daarvoor heeft betrekking op het tweedegraads beroepenveld. Ook wie (uitsluitend) een bevoegdheid Algemene economie heeft, krijgt daar bijna onontkoombaar met bedrijfseconomische aspecten te maken. In het eerstegraads beroepenveld bestaat een veel duidelijker onderscheid tussen algemene en bedrijfseconomie. Daarom is ervoor gekozen de bachelor kennisbasis niet integraal als uitgangspunt te nemen, maar daarvan alleen het algemeen economische onderdeel nader uit te werken.

Domeinen en subdomeinen

De indeling in domeinen sluit aan bij die van de universitaire lerarenopleidingen. Daaraan toegevoegd is een domein 'Wetenschappelijke grondslagen en ontwikkelingen'. Dit laatste domein, dat de basis van de wetenschapsfilosofie en de geschiedenis van het economisch denken bevat, is mede onderscheidend voor het masterniveau. Verder sluit de indeling in domeinen en subdomeinen aan bij wat gebruikelijk is in de internationale economische vakliteratuur.

Vakspecifieke eisen voor het onderwijs in de bovenbouw

Het nieuwe, in 2010 op het havo ingevoerde, examenprogramma (in het vwo in 2011) legt veel nadruk op het aanleren van concepten door middel van voor leerlingen betekenisvolle contexten. Zie daarvoor het rapport van de commissie-Teulings 2, *The Wealth of Education*. Verder is er het nieuwe didactische instrument van het klaslokaalexperiment. In het domein Vakdidactiek hebben deze elementen een plaats gevonden. De experimenten zijn eveneens opgenomen in een apart domein 'economische tools', waarin meer algemeen noodzakelijk geachte vaardigheden/benaderingen zijn samengebracht, zoals, naast de experimenten, wiskunde, speltheorie en statistiek.

Onderzoek

Het doen van onderzoek is niet een doel op zichzelf, maar een middel om vakinhoudelijke of vakdidactische kennis te verwerven. Daarom is ervoor gekozen onderzoek niet als apart domein op te nemen.

Relatie met andere vakken

Inhoudelijk kunnen er relaties worden gelegd met andere maatschappelijke vakken. We geven enkele voorbeelden.

Geschiedenis: de depressie van de jaren dertig

Aardrijkskunde: de mondiale inkomensverdeling

Maatschappijleer: de houdbaarheid van de verzorgingsstaat

Daarnaast is er de rol van de wiskunde, niet zozeer inhoudelijk, maar voornamelijk als instrument om economische processen compact weer te geven.

Leeswijzer

In de tweede kolom van de kennisbasis zijn bij elk domein de bijbehorende subdomeinen weergegeven. Deze subdomeinen zijn geoperationaliseerd door het benoemen van de onderliggende concepten in de derde kolom. Al deze concepten worden in de opleiding behandeld. Opleidingen hebben de vrijheid om eigen accenten te leggen. In kolom vier is van de concepten waar de masteropleiding zich het duidelijkst onderscheidt van de bacheloropleiding door middel van een indicator een definitie (eindterm) gegeven op basis van meetbaar gedrag. Deze kolom pretendeert niet de kennisbasis volledig te dekken en kan dus niet gebruikt worden als dekkende uitwerking van alle domeinen. In de vijfde kolom zijn ten slotte voorbeeldtoetsvragen opgenomen om een aantal indicatoren nader te specificeren. Deze toetsvragen zijn gericht op beheersing van vakkennis. De formuleringen sluiten aan bij de hogere niveaus van de taxonomie van Bloom.

Ten slotte: het nieuwe economieprogramma van havo en vwo legt veel nadruk op het toepassen van concepten in een gegeven context. In de voorbeeldvragen in deze kennisbasis zijn contexten echter spaarzaam aanwezig, niet omdat de opstellers de concept/context-benadering niet belangrijk zouden vinden, maar omdat het format van deze kennisbasis nu eenmaal te weinig ruimte laat voor een min of meer uitvoerig uitgeschreven context.

Domein A: Macro-economie

<i>Domeinen</i>	<i>Sub-domeinen</i>	<i>Omschrijving d.m.v. trefwoorden</i>	<i>Indicatoren masterniveau</i>
A. Macro-economie	A.1 Macro-economische data	<ul style="list-style-type: none"> - het Nederlandse systeem van nationale rekeningen - nationaal inkomen/product, vormen en definities - open economie: macro-economische balansvergelijking, handelsbalans, nominale en reële wisselkoers, koopkrachtpariteit - arbeidsmarkt: participatie en werkloosheid - inflatie 	<ul style="list-style-type: none"> (1) macro-economische data interpreteren door middel van de staat van middelen en bestedingen en daarbij de relatie leggen met de macro-economische balansvergelijking (2) verschillende soorten deflatoren hanteren, afhankelijk van de gekozen data: methodes van Paasche en Laspeyres (3) kengetallen met betrekking tot de arbeidsmarkt en de inflatie interpreteren
	A.2 Economische groei	<ul style="list-style-type: none"> - groei modellen: productiefunctie, groeifactoren, Solow-model, 'steady state', 'golden rule level of capital', rol van besparingen, invloed bevolkingsgroei - technische vernieuwing, evenwichtige groei en groeipolitiek, endogenegroei-theorie 	<ul style="list-style-type: none"> (1) grafisch en algebraïsch het optimale groeipad in een Solow-model bepalen en de betekenis ervan interpreteren (2) de rol van besparingen, bevolkingsgroei en technische ontwikkeling in het kader van een Solow-model analyseren (3) het specifieke karakter van de endogenegroei-theorie met voorbeelden verduidelijken
	A.3 Korte termijn: conjunctuur en stabilisatiepolitiek	<ul style="list-style-type: none"> - korte en lange termijn AS/AD-modellen - conjunctuurmodellen: 'keynesian cross', IS/LM-model, Mundell/Fleming-model - 'fiscal', 'monetary' en 'trade policy' in deze modellen - macro-modellen met marktimperfecties: stick price, sticky wage, imperfect information - uitruil inflatie en werkloosheid: de Phillips-curve - het onderscheid tussen nominale en reële variabelen - stabilisatiepolitiek: actief of passief, Lucas-kritiek: rationale verwachtingen, wettelijk of discretionair 	<ul style="list-style-type: none"> (1) het grafisch en algebraïsch analyseren van beleidseffecten in lange en korte termijn AS/AD-modellen, IS/LM-modellen en Mundell/Fleming-modellen en het interpreteren van de uitkomst ervan (2) een mogelijk positief verband tussen het algemeen prijspeil en de output beredeneren (3) de betekenis van de Phillips-curve bespreken (4) de mogelijkheden en onmogelijkheden van stabilisatiepolitiek bespreken

	<p>A.4 Micro-economie achter de macro-economie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - consumptie: de keynesiaanse consumptiefunctie, intertemporele budgetrestrictie, levenscyclus, permanent inkomen, rationele verwachtingen - investeringen: rentestand, belastingen, voorraadvorming - nieuwe inzichten in de conjunctuurtheorie: 'real business cycle' en de neo-keynesianen - Ricardiaanse equivalentie en levensloopverwachting 	<ul style="list-style-type: none"> (1) de micro-economische ratio achter de macro-variabelen consumptie en investeringen analyseren (2) macro-economische fluctuaties verklaren met behulp de 'real business cycle'- theorie en de neo-keynesiaanse theorie (3) de mogelijkheden tot stimuleringspolitiek relativeren tegen de achtergrond van de Ricardiaanse equivalentie
--	--	---	--

Domein B: Micro-economie

<i>Domeinen</i>	<i>Sub-domeinen</i>	<i>Omschrijving d.m.v. trefwoorden</i>	<i>Indicatoren masterniveau</i>
B. Micro-economie	B.1 Consumentengedrag	<ul style="list-style-type: none"> - keuzegedrag d.m.v. indifferentie-krommen en budgetlijnen - rol van de <i>opportunity costs</i> in het keuzegedrag - revealed preference - inkomens- en substitutie-effect - prijs- en inkomensconsumptiecurve - segment- en puntelasticiteiten - consumentensurplus - consumentengedrag en onzekerheid (elementen uit de gedragseconomie) - ruilen over de tijd: levensloop en intertemporele substitutie - risico en risicoaversie - de Edgeworth-box t.a.v. de consument 	<ul style="list-style-type: none"> (1) met behulp van de relevante gegevens het optimum van een consument berekenen (2) het inkomens- en substitutie-effect van een prijsverandering op de gevraagde hoeveelheid demonstreren en daarbij onderscheid maken tussen verschillende methodes, bijvoorbeeld die van Hicks en Slutsky (3) punt- en segmentelasticiteit berekenen en met behulp daarvan de invloed van prijsveranderingen op de omzet beredeneren (4) het gedrag van de consument verklaren tegen de achtergrond van de levensloopgedachte
	B.2 Producentengedrag	<ul style="list-style-type: none"> - Cobb-Douglas productiefunctie - kostenbegrippen: constant, variabel, marginaal, verzonken, opportunity costs - kortetermijnkostenfuncties - lange termijn: isoquanten en isokostenlijnen: vaststellen optimum - producentensurplus - rol van de innovatie - doelstellingen van de producent (winst- of omzetmaximalisatie, breakeven) - de rol van innovatie in de langetermijnbesluitvorming 	<ul style="list-style-type: none"> (1) grafisch en algebraïsch met behulp van isoquanten (Cobb-Douglas productiefunctie) en isokostenlijnen en langetermijn expansiepad afleiden (2) grafisch en algebraïsch de relatie tussen de verschillende kortetermijnkostenfuncties leggen (3) relatie kunnen leggen tussen de lange- en de kortetermijnkostenfuncties en daarbij onderscheid maken tussen toe- en afnemende meeropbrengsten enerzijds en schaalvoordelen en -nadelen anderzijds
	B.3 Perfect werkende markten	<ul style="list-style-type: none"> - winstmaximalisatie op korte termijn, marginale analyse - kortetermijnaanbodcurve - langetermijnaanbodcurve, rol van de innovatie - langetermijnbedrijfstatevenwicht - marktevenwicht - welvaartstheorie: effect op consumenten- en producentensurplus van: <ul style="list-style-type: none"> * prijsbeheersing 	<ul style="list-style-type: none"> (1) grafisch en algebraïsch de situatie van maximale winst analyseren en via de diverse <i>MK</i>-curven de bedrijfstak-aanbodcurve bepalen (2) het langetermijnaanbod analyseren en daarbij onderscheid maken tussen 'constant, increasing en decreasing costs' (3) grafisch en algebraïsch het effect van een diverse overheidsmaatregelen op consumenten- en producentensurplus analyseren en conclusies trekken t.a.v. het totale (economische) surplus en de welvaart

	<ul style="list-style-type: none"> * productiequota * importheffingen en -quota * subsidies en belastingen - deadweight loss, Harberger driehoek - algemeen evenwicht: interdependentie tussen markten, Edgeworth box-diagram - Pareto-optimum 	(4) in een Edgeworth-Bowley-diagram een contractcurve afleiden, de betekenis daarvan duiden en in verband brengen met het Pareto-optimum
B.4 Niet-perfect werkende markten	<ul style="list-style-type: none"> - winstmaximalisatie monopolie, marginale analyse - relatie prijs, MK en elasticiteit bij het monopolie - Lerner-index - welvaartseffecten van het monopolie - monopsonie en welvaartseffecten - overheidsingrijpen bij het monopolie - prijsdiscriminatie: eerste, tweede en derde graads, intertemporeel - korte- en langetermijnevenwicht bij monopolistische mededinging - analyse m.b.v. reactiecurven: Cournot, Stackelberg, Bertrand - analyse van het oligopolie d.m.v. de - besluitvorming: speltheorie en strategische interactie speltheorie: Nash-evenwicht, herhaalde spelen, meervoudig evenwicht, geloof-waardige dreiging 	<p>(1) met behulp van een gegeven kostenfunctie en afzetfunctie grafisch en algebraïsch duidelijk maken in hoeverre het monopolie tot welvaartsverlies leidt</p> <p>(2) de relatie analyseren tussen de prijselasticiteit van de vraag en de monopolieprijs</p> <p>(3) de effecten duidelijk maken van eerste-, tweede- en derdegraads prijsdiscriminatie op consumenten-, resp. producentensurplus</p> <p>(4) met behulp van reactiecurven het evenwicht van de oligopolist analyseren</p> <p>(5) met behulp van speltheoretische concepten demonstreren hoe oligopolistische markten werken</p>
B.5 Marktfalen	<ul style="list-style-type: none"> - rol asymmetrische informatie, signaling - moral hazard - het principaal-agent-probleem - externaliteiten en eigendomsrechten, theorema van Coase - collectieve goederen: rivaliserend/non-rivaliserend, uitsluitbaar/niet-uitsluitbaar 	<p>(1) demonstreren hoe asymmetrische informatie de economische besluitvorming beïnvloedt</p> <p>(2) duidelijk maken hoe bepaalde externaliteiten volgens het theorema van Coase geïnternaliseerd kunnen worden</p> <p>(3) beredeneren waarom collectieve goederen niet-rivaliserend en niet-uitsluitbaar zijn</p>

Domein C: Monetaire economie

<i>Domeinen</i>	<i>Sub-domeinen</i>	<i>Omschrijving d.m.v. trefwoorden</i>	<i>Indicatoren masterniveau</i>
C. Monetaire economie	C.1 Financiële data	<ul style="list-style-type: none"> - verschillende definities van de geldhoeveelheid - nominale en reële geldhoeveelheid - soorten inflatie - verschillende soorten rente 	<ul style="list-style-type: none"> (1) beschrijven van de verschillende definities van de geldhoeveelheid (2) het belang aangeven van het berekenen van de reële geldhoeveelheid (3) de verschillende rentesoorten koppelen aan de betreffende vermogensmarkten
	C.2. Financiële markten en instituties	<ul style="list-style-type: none"> - geldmarkt - kapitaalmarkt - valutamarkten - financiële instellingen en producten - toezicht monetaire autoriteiten, in het bijzonder tijdens financiële crises 	<ul style="list-style-type: none"> (1) analyseren van de werking van de geld- en kapitaalmarkt en de invloed van deze markten op de reële economie (2) beschrijven van de bepalende factoren voor ontwikkelingen op de valutamarkt op de korte en lange termijn (3) beschrijven van liquiditeits- en solvabiliteitseisen voor financiële instellingen en de controle daarop door de monetaire autoriteiten
	C.3. Monetaire theorieën	<ul style="list-style-type: none"> - geldvraagmodellen - geldaanbod - geld en inflatie: kwantiteitstheorie, seigniorage, nominale en reële rente, hyperinflatie, klassieke dichotomie - geldtheorieën 	<ul style="list-style-type: none"> (1) analyseren van theorieën die de geldvraag beschrijven (2) bespreken van de beheersbaarheid van de geldhoeveelheid (in ruime zin) (3) binnen de kwantiteitstheorie analyseren van mogelijke gevolgen van geldschepping (4) beschrijven van monetaristische en (neo)keynesiaanse geldtheorieën
	C.4. Monetair beleid	<ul style="list-style-type: none"> - structuur en werking van centrale banken - (basis)geldhoeveelheid en geldschepping - centrale banken: instrumentarium en doelstellingen - transmissiemechanismen - vergelijking monetair en fiscaal beleid wat betreft de effectiviteit 	<ul style="list-style-type: none"> (1) beschrijven en vergelijken van monetaire en wisselkoersdoelstellingen van centrale banken (2) beschrijven van de factoren die de mate van geldschepping en de geldmultiplator bepalen (3) analyseren van het beleid van centrale banken en de doorwerking daarvan op de reële economie

Domein D: Collectieve sector

<i>Domeinen</i>	<i>Sub-domeinen</i>	<i>Omschrijving d.m.v. trefwoorden</i>	<i>Indicatoren masterniveau</i>
D. Collectieve sector	D.1 Functies van de collectieve sector	<ul style="list-style-type: none"> - (quasi)collectieve goederen - externe effecten - stabilisatie-, allocatie- en herverdelingsfunctie - structuurbeleid - privatisering, globalisering en marktwerking - overheidsbeleid en welvaartstheorie - beleid tav de inkomensverdeling - arbeidsmarktbeleid 	<ul style="list-style-type: none"> (1) beschrijven van de rol van de overheid in een marktgeoriënteerde economie (2) analyseren van de doelmatigheid van overheidsoptreden bij marktimperfecties (3) analyseren van de mate waarin de rol van de overheid beperkt wordt door globalisering
	D.2 Openbare financiën	<ul style="list-style-type: none"> - inkomsten en uitgaven; typen belastingstelsels - automatische stabilisatoren - EMU-saldo en -schuld - begrotingscyclus - begrotingsnormen - overheidssaldo en ruilen over de tijd - gesubsidieerde en gepremieerde sector - decentrale overheden 	<ul style="list-style-type: none"> (1) analyseren van de doelmatigheid en rechtvaardigheid van het Nederlandse belastingstelsel (2) beschrijven van inkomsten en uitgaven van de verschillende typen overheden en de gesubsidieerde en gepremieerde sector (3) analyseren van de inhoud en betekenis van het feitelijke, structurele en robuuste EMU-saldo (4) beschrijven van verschillende begrotingsnormen en analyseren van hun effect op de conjunctuur
	D.3 Sociale zekerheid	<ul style="list-style-type: none"> - omvang en betekenis sociale zekerheid - modellen van sociale zekerheid - houdbaarheid verzorgingsstaat 	<ul style="list-style-type: none"> (1) beschrijven vd inrichting en geschiedenis vd Nederlandse verzorgingsstaat (2) analyse van de (de)activerende invloed van het sociale zekerheidsstelsel op de arbeidsmarkt (3) analyse van de houdbaarheid van de verzorgingsstaat tegen de achtergrond van demografische ontwikkelingen
	D.4 Europese Unie	<ul style="list-style-type: none"> - Europese integratie; historie - Instellingen EU - EU-begroting - Pact voor stabiliteit en groei - Verbreding en verdieping EU 	<ul style="list-style-type: none"> (1) beschrijven van de inrichting en geschiedenis van de EU en de EU-begroting (2) het belang beredeneren van de convergentiecriteria voor de stabiliteit van de euro en de financierbaarheid van begrotingstekorten (3) analyse van het belang en de doelmatigheid van de uitbreiding van de EU
	D.5 Economie van de publieke besluitvorming	<ul style="list-style-type: none"> - welvaartseconomie - politieke economie 	<ul style="list-style-type: none"> (1) de theorema's van de welvaartseconomie in verband brengen met de rol van de overheid (2) analyse van de politieke besluitvorming en de invloed van kiezers, ambtenaren en belangengroepen

Domein E: Internationale economische betrekkingen

<i>Domeinen</i>	<i>Sub-domeinen</i>	<i>Omschrijving d.m.v. trefwoorden</i>	<i>Indicatoren masterniveau</i>
E. Internationale economische betrekkingen	E.1 Handelstheorie	<ul style="list-style-type: none"> - comparatieve/absolute voordelen - standaardtheorie van de internationale handel: Ricardo, - Heckscher-Ohlin - nieuwe handelstheorieën - geografische economie (Paul Krugman) - economische groei en internationale handel - inkomensverdelingseffecten 	<ul style="list-style-type: none"> (1) de redenen voor inter- en intra-industriële handel analyseren (2) de effecten van internationale handel op het welvaartsniveau van landen analyseren (3) de inkomensverdelingseffecten van internationale handel benoemen en analyseren
	E.2 Handelspolitiek	<ul style="list-style-type: none"> - instrumenten van protectie - statische en dynamische welvaartseffecten van protectie - nominale en effectieve protectiegraad - preferentiële handelsliberalisering: handelsschepping en handelsverschuiving - multilaterale handelsliberalisering (WTO) 	<ul style="list-style-type: none"> (1) de werking van bestaande protectie-instrumenten bespreken en de effecten daarvan op welvaart en allocatie beredeneren en bespreken (2) het effect van de gevolgen van het vormen van handelsblokken in de wereld analyseren (3) beschrijven hoe internationale handelsovereenkomsten tot stand komen
	E.3 Economische globalisering	<ul style="list-style-type: none"> - wereldhandelsstromen en buitenlandse directe investeringen - multinationale ondernemingen - economische groei en internationale handel - globalisering en arbeids- en milieustandaarden 	<ul style="list-style-type: none"> (1) de bepalende factoren van globalisering analyseren en de effecten van globalisering beschrijven voor diverse landen (2) beschrijven en motiveren waarom en hoe bedrijven hun activiteiten internationaliseren (3) wereldwijde verdelings- en milieuvraagstukken analyseren (4) convergentie dan wel divergentie tussen ontwikkelde en onontwikkelde economieën bespreken
	E.4 Ontwikkelingseconomie	<ul style="list-style-type: none"> - indicatoren van onderontwikkeling - groeistrategieën - fair trade - effectiviteit ontwikkelingshulp - convergentie en divergentie tussen arm en rijk 	<ul style="list-style-type: none"> (1) een aantal kenmerken van onderontwikkelde landen noemen (2) een aantal groeistrategieën, zoals <i>export-led growth</i> en <i>import substitution</i> bespreken (3) een schets geven van het debat tussen verleners van traditionele ontwikkelingshulp en de critici ervan
	E.5 Betalingsbalans en wisselkoersen	<ul style="list-style-type: none"> - valutamarkten en wisselkoersvorming - moderne wisselkoerstheorieën - macrobeleid in open economieën - intern en extern evenwicht - financiële globalisering 	<ul style="list-style-type: none"> (1) bestaande wisselkoerssystemen in de wereld beschrijven en vergelijken (2) enkele theorieën die wisselkoers-bewegingen voorspellen hanteren (3) de effectiviteit van monetaire en fiscale politiek bij het nastreven van intern en extern evenwicht beoordelen

			(4) de gevolgen analyseren van langdurige betalingsbalansonevenwichtigheden voor tekort- en overschotlanden (5) redenen geven voor een minder ontwikkeld land om het kapitaalverkeer vrij te make
	E.6 Internationale organisaties	- EMU - supranationale organisaties: IMF, WTO	(1) de EMU analyseren in haar groei tot optimaal valutagebied. (2) de rol van supranationale organisaties in het wereldwijde handels- en financiële systeem verduidelijken

Domein F: Vaardigheden

<i>Domeinen</i>	<i>Sub-domeinen</i>	<i>Omschrijving d.m.v. trefwoorden</i>	<i>Indicatoren masterniveau</i>
F: Economische tools	F.1. Gedragseconomie	<p>Het menselijk gedrag bestuderen met behulp van een 'economische bril'. Daarbij kunnen als uitgangspunt dienen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - attitude ten aanzien van het nemen van risico's (mate van risicoaversie) - beslissingen nemen op basis van vuistregels - framing - markt-inefficiënties - (beperkte) rationaliteit - egoïsme <p>Daarnaast kunnen bij de verklaring van het menselijk gedrag behulpzaam zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - economische experimenten 	<p>(1) gebruikmaken van sociale, cognitieve en emotionele factoren om economische beslissingen van individuen en instituties alsmede de uitkomsten van dit gedrag te verklaren</p> <p>(2) relevante speltheoretische inzichten en/of experimenten op correcte wijze hanteren bij het bestuderen en overdragen van economische concepten in verschillende contexten</p>
	F.2. Speltheorie	<ul style="list-style-type: none"> - basisbegrippen en oplossingstechnieken van de speltheorie - de speltheorie gebruiken als een formele 'taal' bij de bestudering van sociale en economische vraagstukken - het modelleren van eenvoudige economische vraagstukken met behulp van speltheorie - het analyseren van speltheoretische strategieën en uitkomsten 	<p>(1) (verschillen in) strategieën en uitkomsten bij coöperatieve en non-coöperatieve spelen herkennen en analyseren</p> <p>(2) (verschillen in) strategieën en uitkomsten onder complete en incomplete informatie herkennen en analyseren</p> <p>(3) (verschillen in) strategieën en uitkomsten bij eenmalige en herhaalde spelen herkennen en analyseren</p>
	F.3. Modellen	<ul style="list-style-type: none"> - de economie bestuderen met behulp van modellen, rekeninghoudend met de bijbehorende modelassumpties 	<p>(1) relevante modellen op correcte wijze hanteren bij het bestuderen van economische verschijnselen en concepten in verschillende contexten</p>
	F.4. Basis wiskunde	<ul style="list-style-type: none"> - functiebegrip, functieverloop en functieonderzoek - exponentiële groei - limieten, asymptoten en continuïteit - de afgeleide functie/ differentiaalregels - exponentiële en logaritmische functies - functies van twee variabelen - partiële afgeleide 	<p>(1) wiskundige technieken toepassen op complexe economische relaties</p> <p>(2) grafische weergaven maken en interpreteren</p>

		- berekeningen kunnen uitvoeren en grafische weergaven kunnen maken met computersoftware, zoals een spreadsheetprogramma	
	F.5. Basis statistiek	<ul style="list-style-type: none"> - algemene vaardigheden, zoals: <ul style="list-style-type: none"> * gegevensverkrijging * invoer * verwerking * analyse - vaardigheden (beschrijvende) statistiek en kansrekening - frequentieverdelingen - kruistabellen - kansverdelingen, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> * normale verdeling * Z-verdeling * binomiale verdeling - gemiddelde, modus, mediaan, spreiding - regressie-analyse - schatten en toetsen - toetsende statistiek 	<p>(1) de output van een statistisch onderzoek kunnen invoeren met behulp van computersoftware, analyseren, beoordelen en evalueren en hierover rapporteren</p> <p>(2) lineaire regressieanalyses uitvoeren met behulp van computersoftware en op basis van de output conclusies trekken</p>

Domein G: Wetenschappelijke grondslagen en ontwikkelingen

<i>Domeinen</i>	<i>Sub-domeinen</i>	<i>Omschrijving d.m.v. trefwoorden</i>	<i>Indicatoren masterniveau</i>
G: Wetenschappelijke grondslagen en ontwikkelingen	G.1 Methodologie van de wetenschap in het algemeen	<ul style="list-style-type: none"> - focus, doel en nut van wetenschap in het algemeen - verificatie en falsificatie - betrouwbaarheid en validiteit - verklaren en voorspellen - inductie en deductie - naturalisme - sociologie van de economische wetenschap - enkele denkers, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> * Popper * Kuhn * Lakatos 	<ul style="list-style-type: none"> (1) genuanceerd aangeven wat het doel, de focus en het nut van wetenschap in het algemeen is (2) geaccepteerde methoden beschrijven om tot betrouwbare kennis te kunnen komen (3) op basis van een gegeven onderzoeksartikel de daarin gepresenteerde resultaten beoordelen op validiteit en betrouwbaarheid (4) beschrijven hoe in de wetenschap een paradigmashift tot stand kan komen
	G.2 Methodologie van de economische wetenschap in het bijzonder	<ul style="list-style-type: none"> - focus, doel en nut van de economische wetenschap in het bijzonder - basismethoden, -technieken en instrumenten van de economische wetenschap - werken vanuit assumpties en randvoorwaarden - realisme versus instrumentalisme in de economische wetenschap - enkele denkers, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> * Herbert Simon * Milton Friedman 	<ul style="list-style-type: none"> (1) beschrijven hoe heterodoxe stromingen van invloed (kunnen) zijn op orthodoxe stromingen in het economisch denken (2) analyseren hoe een experimenteel-economische benadering methodologisch afwijkt van een modelmatige benadering (3) analyseren in welke mate de maatschappelijke context in de betreffende periode van belang is voor specifieke economische denkers en hun gedachtegoed
	G.3 Geschiedenis van het economisch denken	<ul style="list-style-type: none"> - onderscheiden van diverse scholen op gedachtegoed en methode/werkwijze: <ul style="list-style-type: none"> o Préklassiek, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> * Mercantilisten * Fysicraten * David Hume 	<ul style="list-style-type: none"> (1) de fundamentele van het economisch gedachtegoed in de préklassieke periode beschrijven (2) aangeven op welke manier de focus van de Mercantilisten overeenkomt met en verschilt van die van de Fysicraten (3) beschrijven hoe de préklassieke fundamentele uiteindelijk leiden tot het ontstaan van het klassiek gedachtegoed

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Klassiek, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> * Adam Smith * David Ricardo * Thomas Robert Malthus * Karl Marx 	<p>(1) beschrijven welke de belangrijkste overeenkomsten en verschillen zijn tussen het klassieke en het preklassieke gedachtegoed</p> <p>(2) de verschillen en overeenkomsten aangeven tussen de theorieën van Adam Smith en David Ricardo</p> <p>(3) analyseren in welke mate de opvatting van economie als positieve wetenschap van belang is voor specifieke klassieke economische denkers en hun gedachtegoed</p>
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Neoklassiek, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> * William Stanley Jevons * Carl Menger * Léon Walras * Alfred Marshall 	<p>(1) de ontwikkeling van de marginale analyse en de algemeen-evenwichtsanalyse beschrijven</p> <p>(2) aangeven in hoeverre en hoe de economische wetenschap verandert door het de marginale analyse en de algemeen-evenwichtsanalyse</p>
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Institutioneel, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> * Thorstein Veblen * John Kenneth Galbraith 	<p>(1) onderscheid maken tussen heterodoxe en orthodoxe stromingen in het economisch denken</p> <p>(2) aangeven hoe en in hoeverre heterodoxe en orthodoxe stromingen in het economisch denken elkaar beïnvloeden</p>
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Opkomst van de macro-economie en de econometrie, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> * John Maynard Keynes * Jan Tinbergen 	<p>(1) de historische context beschrijven waarbinnen de Keynesiaanse revolutie kon optreden</p> <p>(2) de gevolgen van de Keynesiaanse revolutie beschrijven voor de manier waarop de economische wetenschap zich heeft ontwikkeld</p> <p>(3) beschrijven wat de belangrijkste kritiek op het Keynesiaans gedachtegoed is geweest</p> <p>(4) analyseren wat de invloed van de econometrie is geweest op de wijze waarop economen de economie bestuderen.</p>
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Modern, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> * Milton Friedman * Paul Samuelson * Kenneth Arrow * Gérard Debreu * Tjalling Koopmans 	<p>(1) beschrijven hoe de (neo)klassieke en de hedendaagse benadering van de micro-economie van elkaar verschillen</p> <p>(2) voorbeelden noemen van een methodologisch probleem waarmee moderne macro-economen geconfronteerd worden</p> <p>(3) moderne ontwikkelingen in de economische wetenschap opnoemen en duiden, bijvoorbeeld het bestuderen van het verschijnsel 'bruto nationaal geluk'.</p>

Domein H: Vakdidactiek Algemene economie

<i>Domeinen</i>	<i>Sub-domeinen</i>	<i>Omschrijving d.m.v. trefwoorden</i>	<i>Indicatoren masterniveau</i>
H: Vakdidactiek Economie	H.1 Oriëntatie op het schoolvak Economie in de bovenbouw van havo en vwo	<ul style="list-style-type: none"> - examenstof Economie voor de bovenbouw havo en vwo - achtergronden van de examenstof Economie voor de bovenbouw havo en vwo - aard en structuur van examinering Economie voor de bovenbouw havo en vwo - keuzeonderwerpen . - klaslokaalexperimenten 	<ul style="list-style-type: none"> (1) beschrijven welke concepten en domeinen de kern van het examenprogramma Economie vormen (2) vanuit theoretische achtergronden (zie bijvoorbeeld <i>The Wealth of Education</i>) verklaren waarom deze concept/context-benadering een (logische) basis van het examenprogramma Economie vormt (3) strategieën aan leerlingen leren om ze conceptueel te leren denken, bijvoorbeeld via concept-mapping (4) strategieën ontwikkelen om bij leerlingen misconcepten op te sporen (5) leerlingen een economische bril leren hanteren d.m.v. de concept/context-benadering en ze brengen tot transfer (6) een PTA analyseren en (gedeeltelijk) (her)ontwerpen, op basis van het examenprogramma Economie voor de bovenbouw havo en vwo (7) keuzeonderwerpen selecteren, deze voorbereiden, uitvoeren (met bovenbouwleerlingen havo en vwo) en evalueren (8) klaslokaalexperimenten selecteren, deze voorbereiden, uitvoeren (met bovenbouwleerlingen havo en vwo) en evalueren (9) informatie- en leervaardigheden aan leerlingen overbrengen, die nodig zijn volgens domein A van het examenprogramma Economie
	H.2 De economiedocent als ontwerper van leerarrangementen voor de bovenbouw van havo en vwo	<ul style="list-style-type: none"> - ontwerpprincipes voor onderwijs en leerarrangementen Economie voor de bovenbouw havo en vwo - cognitieve, leerpsychologische en neurowetenschappelijke uitgangspunten die nodig zijn om geschikte leerarrangementen te ontwikkelen voor leerlingen in de bovenbouw havo en vwo - manieren om te differentiëren tussen leerlingen in de bovenbouw havo en vwo 	<ul style="list-style-type: none"> (1) economielessen / onderzoeksprojecten voor leerlingen in de bovenbouw havo en vwo voorbereiden, uitvoeren en evalueren, waarbij leerlingen <i>gedeeltelijk</i> zelfstandig en op hun eigen niveau en wijze (leerstijl) en in eigen tempo hun leren kunnen vormgeven. (2) verschillende toetsvormen voor leerlingen ontwerpen, die aansluiten bij het examenprogramma Economie en die gebaseerd zijn op een voor de doelgroep geschikte taxonomie, bijvoorbeeld de gereviseerde taxonomie van Bloom (3) op evidence-based wijze en vanuit literatuur onderbouwd, uitdagende en moderne en/of vernieuwende leeromgevingen

			<p>creëren voor leerlingen Economie in de bovenbouw havo en vwo, bijvoorbeeld met behulp van activerende didactiek, samenwerkend leren en projectonderwijs</p> <p>(4) economieleerlingen in de bovenbouw havo en vwo laten komen tot ´deep understanding´ door in de ontwikkelde arrangementen aandacht te hebben voor transfer van kennis en vaardigheden.</p> <p>(5) vanuit een onderbouwing met literatuur de mogelijkheden voor een betekenisvolle inzet van ICT als didactische functionaliteit bij het verzorgen van economieonderwijs in de bovenbouw havo en vwo benoemen.</p> <p>(6) een weloverwogen keuze maken voor een (nieuwe) economiemethode, op basis van een vanuit de literatuur en met collega's samengesteld programma van eisen</p> <p>(7) actualiteit borgen in de les</p>
	H.3 De economiedocent als onderzoeker en regisseur van de eigen ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> - reflectievaardigheden - kennis van de (school)organisatie en haar omgeving - informatie- en leervaardigheden - communicatievaardigheden 	<p>(1) reflecteren op de eigen professionele ontwikkeling, met de SBL-competenties als basis</p> <p>(2) afstemming en samenwerken zoeken met collega's en andere stakeholders binnen en buiten de schoolorganisatie</p> <p>(3) zich zelfstandig (nieuwe) theorieën met betrekking tot onderwerpen van vakinhoudelijke en/of didactische aard eigen maken</p> <p>(4) bevindingen uit (eigen) onderzoek interpreteren en vertalen naar de onderwijspraktijk</p> <p>(5) de resultaten van de gekozen vakinhoudelijke en didactische aanpak presenteren en in dialoog verdedigen op het niveau van vak(didactische) specialisten</p> <p>(6) (eigen) onderzoeksresultaten communiceren naar collega's in de school en externe doelgroepen, bijvoorbeeld via een zelfgeschreven rapportage of publicabel (vakblad)artikel</p>

Docententeam

Naam Drs. R. Grol
Telefoon werk 024-3530041
E-mail werk roel.grol@han.nl

Naam Dhr. W. Houtappels
Telefoon werk 024-3530058
E-mail werk willem.houtappels@han.nl

Naam Drs. J. Kragt
Telefoon werk 024- 3530076
E-mail werk john.kragt@han.nl

Naam Dhr. M. Straatmans
Telefoon werk 024-3530037
E-mail werk maurice.straatmans@han.nl

Naam Dr. A. de Vaal
Telefoon werk 024-3615888
E-mail werk a.devaal@fm.ru.nl

Naam Dr. L. Delsen
Telefoon werk 024-3615933
E-mail werk l.delsen@fm.ru.nl

Naam Drs. L. Buijs
Telefoon werk 024-3615854
E-mail werk l.buijs@fm.ru.nl

Naam Prof. Dr. E. de Jong
Telefoon werk 024-3611974
E-mail werk e.dejong@fm.ru.nl

ONDERWIJSJAARPLANNING

Master Leraar Algemene Economie in de 1e graad 2011-2012 (onder voorbehoud)

Week nummer	Woensdag	HMP weeknr	Activiteit
33	17-aug	intro	herkansing
34	24-aug	intro	herk + jaaropening (24-8)
35	31-aug	P1.1	college
36	7-sep	P1.2	college
37	14-sep	P1.3	college
38	21-sep	P1.4	college
39	28-sep	P1.5	college
40	5-okt	P1.6	college
41	12-okt	P1.7	college
42	19-okt	P1.8	college
43	26-okt		
44	2-nov	P1.9	toets
45	9-nov	P2.1	college
46	16-nov	P2.2	college
47	23-nov	P2.3	college
48	30-nov	P2.4	college
49	7-dec	P2.5	college
50	14-dec	P2.6	college
51	21-dec	P2.7	college
52	28-dec		
1	4-jan		
2	11-jan	P2.8	college
3	18-jan	P2.9	toets
4	25-jan		tussenweek / herkansing
5	1-feb	P3.1	college
6	8-feb	P3.2	college
7	15-feb	P3.3	college
8	22-feb		
9	29-feb	P3.4	college
10	7-mrt	P3.5	college
11	14-mrt	P3.6	college
12	21-mrt	P3.7	college
13	28-mrt	P3.8	college
14	4-apr	P3.9	toets
15	11-apr	P4.1	college
16	18-apr	P4.2	college
17	25-apr		tussenweek / herkansing
18	2-mei		
19	9-mei	P4.3	college
20	16-mei	P4.4	college
21	23-mei	P4.5	college
22	30-mei	P4.6	college
23	6-jun	P4.7	college
24	13-jun	P4.8	college
25	20-jun	P4.9	toets
26	27-jun	assmwk	herkansing
27	4-jul	assmwk	herkansing
28	11-jul		
29	18-jul		
30	25-jul		
31	1-aug		
32	8-aug		
33	15-aug	intro	
34	22-aug	intro	